Nr. 12 Rok XXV

GAZETA ADMINISTRACJI

MIESIĘCZNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ.

Warszawa grudzień 1948 r.

TREŚĆ:

Od Redakcji 572

Władysław Czapiński — Powojenne wywłaszczenia 573

Dr. Ludwik Bar — Administracja Gospodarki Komunalnej RFSRR 583

Dr. Stanisław Duszniak — O sukcesji praw majątkowych zniesionej gromady 593

Przegląd ustawodawstwa 598

Przegląd czasopism i wydawnictw 602

Opinie i porady prawne 613

Kronika 616

Przegląd treści rocznika XXV 622

Od Redakcji

Kongres Zjednoczeniowy Partii Robotniczych wyjaśnił istotę ustroju demokracji ludowej, a tym samym istotę naszego Państwa — Polski Ludowej. Uchwały Kongresu zdefiniowały ustrój Polski Ludowej jako rewolucyjną władzę mas ludowych z klasą robotniczą na czele, jako formę wypierania i stopniowej likwidacji elementów kapitalistycznych a zarazem formę rozwijania i umacniania podstaw przyszłej gospodarki socjalistycznej, jako szczególną formę władzy rewolucyjnej, powstałej w nowych warunkach historycznych, która pozwala — odpowiednio do zmienionych warunków — realizować funkcję dyktatury proletariatu.

Polska Ludowa realizuje swe cele i zadania przy pomocy aparatu państwowego. Częścią tego aparatu jest aparat administracyjny t. j. administracja państwowa. Kongres Zjednoczeniowy postawił przeto przed administracją państwową wyraźnie zadania realizacji linii politycznej naszego Państwa, zmierzającego do Socjalizmu.

Zadaniem administracji państwowej jest włączyć się w toczącą się i zaostrzającą walkę klasową, przenosić w teren i dopilnować właściwej realizacji klasowych wytycznych i zarządzeń naszego Rządu ludowego, powiązać się z potrzebami najszerszych mas pracujących, w oparciu o potrzeby tych mas zwalczać wyzysk i spekulację, pomagać masom pracującym w każdej dziedzinie ich życia, usuwać troski i bolączki klas pracujących w ich życiu codziennym.

O właściwej klasowo i politycznie pracy administracji decydują kadry administracyjne. Zagadnienie kształcenia i wychowywania kadr pracowników administracyjnych jest obecnie szczególnie ważne. „Gazeta Administracji" stawia sobie za zadanie spełniać rolę jednego ze środków realizacji problemu nauczania i wychowywania pracowników administracji państwowej.

„Gazeta Administracji" będzie omawiać zagadnienia, związane z pracą i pracownikami administracji aż do najniższych szczebli, objaśniać ważne dla pracownika zagadnienia stosowania przepisów prawa administracyjnego, poruszać zagadnienia ustrojowe, których znajomość ułatwia pracę w niższych ogniwach administracji.

„Gazeta Administracji" pragnie stać się pismem wszystkich pracowników administracji państwowej (rządowej i samorządowej), od Ministerstwa do Zarządu Gminnego, żyć problemami terenu t. j. niższych instancyj administracyjnych, służyć stałą pomocą w pracy pracownikom administracji najniższych ogniw.

„Gazeta Administracji" zamieszczać będzie wypowiedzi pracowników wszystkich instancyj administracyjnych i pomagać w usuwaniu trudności związanych z codziennym wykonywaniem obowiązków pracownika administracji państwowej.

WŁADYSŁAW CZAPIŃSKI

POWOJENNE WYWŁASZCZENIA

Tą nazwą posługuję się dla określenia szczególnej kategorii wywłaszczeń, którym poświęcony jest dekret z dnia 7 kwietnia 1948 r. o wywłaszczeniu majątków zajętych na cele użyteczności publicznej w okresie wojny 1939—1945 r. (poz. 138 Dz. Ust.). Nasunął on szereg wątpliwości interpretacyjnych w dotychczasowej praktyce. Dlatego warto poświęcić mu nieco uwagi.

Genezę dekretu stanowi prawnie nieunormowana sytuacja licznych obiektów nieruchomych, które okupant zajął na różne cele o charakterze użyteczności publicznej bez zachowania obowiązujących przepisów prawa materialnego oraz postępowania wywłaszczeniowego i bez odszkodowania, przy czym dokonał na nich inwestycyj, zmieniając pierwotne przeznaczenie obiektów. Ponieważ przywrócenie tych nieruchomości do pierwotnego stanu i zwrot poprzednim posiadaczom były w wielu wypadkach niemożliwe, w innych zaś wysoce niecelowe z przesłanek natury technicznej, gospodarczej i społecznej, przeto powstała kwestia potrzeby prawnego wywłaszczenia tych obiektów na cele użyteczności publicznej i odszkodowania dotychczasowych właścicieli w miarę ich zgłaszania się i udowodnienia swych praw.

Dotychczasowe normy zarówno prawa wywłaszczeniowego, materialnego, jak i formalnego okazały się w wielu wypadkach niewystarczające do uregulowania tego zagadnienia. To też zaszła potrzeba wydania norm specjalnych, odpowiednio uzupełniających i zmieniających dotychczasowe przepisy w zastosowaniu do tej kategorii wywłaszczeń.

Uczynił to cytowany na wstępie dekret, który zawiera zarówno postanowienia z zakresu prawa materialnego — określenie celów, na które dotychczasowe wywłaszczenie faktyczne może być sankcjonowane — jak i z zakresu prawa formalnego, t. zn. modyfikacje obowiązującej procedury wywłaszczeniowej.

Warto przy tej sposobności przypomnieć, że zagadnienie potrzeby sankcjonowania pewnych aktów o charakterze wywłaszczeniowym, chociaż dokonanych przez okupanta, jednak mających znaczenie użyteczności publicznej — powstało już u nas po pierwszej wojnie światowej i znalazło rozwiązanie w art. 33 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o wywłaszczeniu przymusowym na użytek dróg żelaznych i innych dróg komunikacyjnych lądowych i wodnych oraz wszelkich urządzeń użyteczności publicznej (poz. 162 Dz. Pr.). Uregulowanie to polegało na tym. że właściwi ministrowie w ciągu 6 miesięcy od wejścia w życie dekretu (Rada Ministrów mogła przedłużyć ten termin) mieli wyjaśnić i zdecydować, które z wywłaszczeń dokonanych przez okupanta mają być utrzymane w mocy, ogłaszając o tym w gazecie rządowej. Do czasu tego ogłoszenia wszystkie dotychczasowe okupacyjne wywłaszczenia zachowywały moc. Poprzedni właściciele obiektów, których wywłaszczenie utrzymano w mocy, mieli otrzymać odszkodowanie ze Skarbu Państwa według postanowień dekretu, jeżeli poprzednio już odszkodowania nie otrzymali.

Zagadnienie to zatem nie było po ostatniej wojnie nowym co do istoty. Było ono natomiast nowym co do rozmiarów — z uwagi na dłuższy okres okupacji i niespotykane dotąd sposoby bezprawnego zajmowania własności pywatnej, połączone nieraz z eksterminacją właścicieli, co wymagało odmiennego ujęcia w normach ustawowych.

O tej genezie ostatniego dekretu nie wolno zapominać przy interpretacji jego postanowień, gdyż inaczej łatwo przekroczyć zwłaszcza zakres jego zastosowania, który był przewodnią myślą ustawodawcy.

Postanowienia dekretu mają charakter wyjątkowy, przy czym zastosowanie jego przepisów zostało ograniczone w czasie.

W szczególności wnioski o wywłaszczenie nieruchomości objętych dekretem mogą być zgłaszane przez zainteresowane urzędy, instytucje i przedsiębiorstwa do właściwych wojewodów tylko do 31 grudnia 1949 r. (art. 3 ust. 1). Po tym terminie podmioty uprawnione do stawiania wniosków wywłaszczeniowych nie będą już mogły skorzystać z postanowień dekretu, dla wszczęcia postępowania dającego im tytuł do zatrzymania lub objęcia w posiadanie nieruchomości podpadającej pod postanowienia dekretu (art. 6 ust. 3). Pozostaną wówczas do dyspozycji tylko normalne przepisy prawa wywłaszczeniowego.

Już z przytoczonych postanowień dekretu z dn. 7 kwietnia 1947 r. z jednej, a dekretu z dn. 7 lutego 1919 r. — z drugiej strony ujawnia się istotna różnica w ujęciu przedmiotu. Gdy dekret z 1919 r. traktuje wszystkie okupacyjne wywłaszczenia jako dokonane ważnie, jakkol-

wiek prowizorycznie (z warunkiem rozwiązującym, którym ma być brak ogłoszenia ich w określonym terminie w gazecie urzędowej), — to dekret z 1948 r. uznaje okupacyjne zajęcia nieruchomości jedynie za tytuł do konkretnych wniosków wywłaszczeniowych, po zgłoszeniu których ma dopiero nastąpić odpowiednie postępowanie wywłaszczeniowe, a w miarę wniosków zainteresowanych właścicieli także i odszkodowawcze.

Dekret z 1948 r. rozróżnia zasadniczo dwie kategorie nieruchomości „zajętych w okresie od 1 września 1939 r. do 9 maja 1945 r.", (nakreślone w dekrecie cele użyteczności publicznej), których „dopuszczalne jest wywłaszczenie", a mianowicie:

1) takich, które w dniu wejścia w życie dekretu, t. zn. 16 kwietnia 1948 r., znajdowały się w posiadaniu Skarbu Państwa, związków samorządu terytorialnego lub przedsiębiorstw państwowych (art. 1 ust. 1) i

2) takich, które w tym dniu nie znajdowały się wprawdzie w posiadaniu powyższych podmiotów, jednak w tym czasie już były przewidziane na budowę, rozbudowę i przebudowę przedsiębiorstw podstawowych gałęzi gospodarki narodowej, będących przedsiębiorstwami państwowymi lub przejętych na własność państwa (art. 1 ust. 2).

Dla obu tych kategorii wywłaszczenie ma wsteczne działanie, licząc się od dnia 9 maja 1945 r. (art. 1 ust. 3).

Wpierw należy zająć się zagadnieniem wstępnym wspólnym dla obu powyższych kategorii.

Wywłaszczeniu mogą ulec nieruchomości zajęte w okresie 1. IX. 1939—9. V. 1945. To „zajęcie" jest zatem warunkiem wstępnym do rozważania dopuszczalności wywłaszczenia.

Co należy rozumieć przez to „zajęcie?" Czy można je utożsamić np. z faktem „zajmowania" pewnej nieruchomości w krytycznym okresie, względnie w części tego okresu przez Skarb Państwa, związek samorządu terytorialnego lub przedsiębiorstwo państwowe bez względu na tytuł takiego zajmowania? Np. jeżeli związek samorządowy lub przedsiębiorstwo państwowe dzierżawiły w tym okresie nieruchomości, oczywiście przy zachowaniu innych warunków przewidzianych dekretem?

Sądzę, że na to pytanie należy dać odowiedź negatywną.

Taką odopwiedź musimy wysunąć z genezy dekretu, z jego podstawowych założeń. Nie był on pomyślany jako uniwersalny środek do przyjęcia na rzecz Państwa względnie samorządu terytorialnego nieruchomości prywatnych, zajmowanych w pewnym okresie na podstawie tytułów legalnych, bez zasadniczej zmiany ich przeznaczenia. Do tego celu zostały powołane do życia normy specjalne, jak

np. dekret z dn. 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (poz. 17 Dz. Ust. z 1946 r.).

Z drugiej strony umowa najmu czy dzierżawy stanowiła ostateczny środek zabezpieczający wciąż aktualne interesy Skarbu Państwa czy związku samorządowego do dalszego użytkowania nieruchomości na dotychczasowych zasadach, skutkiem czego dekret z 7 kwietnia 1948 r. nie był potrzebny do korygowania uprzednio powstałych stosunków w tym zakresie.

Zasada wykładni ścieśniającej musi tu mieć w pełni zastosowane, ponieważ chodzi tu o interpretację norm o charakterze wyjątkowym.

Założeniem dekretu było jedynie uregulowanie takich stosunków, które aczkolwiek powstały nielegalnie, to jednak odpowiadają pewnej współczesnej konieczności życiowej, skutkiem czego wymagają zastosowania szczególnego środka ochronnego w interesie publicznym — legalizacji powstałego stanu faktycznego w granicach wskazanych tym interesem.

Dlatego użytego w dekrecie terminu „zajętych" nie możemy interpretować jako s t a n u statycznego, którego podłożem są poprzednio wytworzone stosunki prywatno-prawne, lecz jako c z y n n o ś ć administracyjną obliczoną na dokonanie t r w a ł e j z m i a n y w d o t y c h c z a s o w y m s t a n i e p o s i a d a n i a, aczkolwiek bezprawnie, — jednak celem zaspokojenia pewnej potrzeby publicznej, która dotąd zaspokojoną nie była.

Taka interpretacja znajduje potwierdzenie również w brzmieniu art. 2 dekretu, który stanowi, iż „Wywłaszczenie przewidziane w art 1 ust. 1 dotyczyć może tylko tych nieruchomości, które: „z a j ę t e z o s t a ł y: a) na cele budowy... itd.".

Dlatego np. fakt p r z e j ś c i o w e g o z a j m o w a n i a przez okupanta, chociażby bez opłat dzierżawnych (co zresztą było regułą), takich nieruchomości i użytkowania w tym samym charakterze, jak poprzednio przez publiczno-prawne instytucje polskie na podstawie umowy najmu z ich prywatnymi właścicielami, nie stwarza tytułu do wywłaszczenia tych nieruchomości. Nie było tu bowiem aktu c z y n n e g o z a j ę c i a na cele użyteczności publicznej, wykluczającego restytucję właściciela, a jedynie b i e r n e k o n t y n u o w a n i e stosunków z kim innym legalnie wytworzonych.

Nie możemy również uważać za „zajęte" w rozumieniu dekretu takich nieruchomości, w stosunku do których władza, chociażby do tego niepowołana, dokonała czynności ochronnych i zabezpieczających celem zapobieżenia ich dewastacji w okresie wojny, (np.. z powodu opuszczenia tych nieruchomości przez właściciela), nie reali-

zując przy ich pomocy żadnego z celów użyteczności publicznej przewidzianych w dekrecie.

Nie podpadną pod postanowienia dekretu również nieruchomości zajmowane podczas wojny przejściowo przez władze, urzędy i wojsko, w szczególnosci w drodze rekwizycji pomieszczeń (świadczenia rzeczowe).

Inna wątpliwość, którą może nasuwać brzmienie art. 1 dekretu polega na pytaniu, czy wywłaszczenie może dotyczyć tylko nierumosci stanowiących własność osób prywatnych, czy także osób prawa publicznego? W szczególności powstało w praktyce zagadnienie, czy nieruchomość, stanowiąca własność związku samorządowego, może być wywłaszczona na rzecz przedsiębiorstwa p a ń s t w o w e g o na tej zasadzie, że okupant zajął ją na użytek swego przedsiębiorstwa o charakterze państwowym, przyczym po ustaniu okupacji analogiczne przedsiębiorstwo Państwa Polskiego objęło tę nieruchomość na swoje potrzeby?

Na pytanie to należy analogicznie dać również negatywną odpowiedź.

Punktem wyjścia przy uzasadnieniu tej odpowiedzi musi być zarówno geneza tego dekretu, jak jego cele i konstrukcja. Wprawdzie w tekście art. 1 przy określeniu nieruchomości nie użyto przymiotnika „prywatnych", jednak jasnym jest, iż dekret te tylko nieruchomości mógł mieć na względzie. Skarb Państwa, związki samorządu terytorialnego i przedsiębiorstwa państwowe występują w nim bowiem tylko w charakterze podmiotów wywłaszczenia, i to narówni, jako reprezentacja interesu publicznego — w przeciwstawieniu do prywatnych interesów osób wywłaszczanych.

Dekret nie był i nie mógł być pomyślany jako narzędzie do rozstrzygania możliwych konfliktów między rozmaitymi formami interesu publicznego, reprezentowanymi przez poszczególne podmioty tego interesu. Poza genezą dekretu wskazuje na to zarówno brak odpowiednich postanowień, któreby przewidziały ew. sposoby rozstrzygania tych konfliktów, jak i ustalona w nim kompetencja władz i organów, wnioskujących względnie zatwierdzających wniosek o wywłaszczenie oraz orzekających, nacechowana brakiem czynnika koordynacyjnego. Każdy dział administracji względnie jednostka samorządowa, wnioskując wywłaszczenie (pomimo potrzeby zatwierdzenia tego wniosku przez właściwy dla niej organ nadrzędny), występuje samoistnie, przy czym złożony wniosek wiąże wojewodę, jako władzę wywłaszczeniową (art. 4 pkt. 3).

Jeżeli jednak pominiemy zagadnienie możliości wywłaszczenia nieruchomości należących do jednych związków publiczno-prawnych na rzecz innych, to mimo to musimy dojść do wniosku o możliwości

konfliktów między tymi związkami w charakterze podmiotów wywłaszczenia nieruchomości prywatnych.

Podłoze do takich konfliktów dają dwie kategorie wywłaszczeń nieruchomości, o których była mowa wyżej, t. zn. 1) z tytułu znajdowania się nieruchomości w posiadaniu (art. 1 ust. 1), 2) z tytułu przewidzenia na pewne cele, czyli innymi słowy — planowania (art. 1 ust. 2).

W praktyce zaszedł wypadek, że w posiadaniu związku samorządu terytorialnego znalazła się nieruchomość prywatna, zajęta w okresie okupacji na rzecz tego związku i przezeń użytkowana, do której wywłaszczenia z tytułu gospodarki planowej rościło sobie prawo odpowiednie przedsiębiorstwo państwowe. Wojewoda otrzymał w konsekwencji dwa wykluczające się wzajem wnioski wywłaszczeniowe, zatwierdzone przez właściwe władze: jeden na rzecz związku samorządowego, drugi na rzecz przedsiębiorstwa państwowego.

Oba wnioski teoretycznie są wiążące dla wojewody (art. 4 pkt. 3), w praktyce zaś niewykonalne wobec zachodzącej między nimi sprzeczności.

Możliwego sposobu wyjścia z impasu należałoby w takim wypadku szukać w drodze pozaustawowego arbitrażu, któryby doprowadził do wycofania jednego z tych wniosków.

Natomiast nie wydaje się możliwym, aby wojewoda rozstrzygał ten konflikt we własnym zakresie i wdawał się przy tym w ocenę pierwszeństwa interesu publicznego reprezentowanego przez dany podmiot.

Postanowienia o celach, na które dopuszczalne jest wywłaszczenie, jak również na które nastąpiło zajęcie, rozwinięte w art. 2 dekretu, nie dają bliższej odpowiedzi na stawiane pytanie. Są to cele budowy, rozwoju i utrzymania urządzeń komunikacji publicznej, cele przedsiębiorstw podstawowych gałęzi gospodarki narodowej, będących przedsiębiorstwami państwowymi lub przejętych na własność Państwa, cele wojskowe, ulice i place publiczne, skwery, zieleńce, parki, place sportowe i cmentarze, zalesienia i melioracje, wreszcie wogóle cele użyteczności publicznej (art. 1 pkt. 1).

To ostatnie określenie celów jest pojęciowo tak obszerne, że obejmuje wszystkie poprzednie, czyniąc je zbędnymi.

Warunkiem wywłaszczenia jest nadto, aby wywłaszczane nieruchomości:

a) były nadal użytkowane na cele powyższe, albo

b) były „w planach zagospodarowania przestrzennego lub wytycznych dla tych planów przewidziane“ na powyższe cele, a przy tym aby zostały całkowicie lub częściowo zagospodarowane z fundu-

szów publicznych, bądź też aby zagospodarowanie ich było przewidziane do realizacji w pierwszej kolejności planu (art. 2 pkt. 2).

Te warunki, jakkolwiek ujęte częściowo alternatywnie w postanowieniach dekretu, mogą być w praktyce spotykane zbieżnie w ten sposób, że jedna osoba publiczno-prawna „nadal użytkuje" nieruchomość na jeden z tak obszernie ujętych celów użyteczności publicznej, do których realizowania jest powołana, gdy równocześne inna osoba, nieużytkująca, ma ją przewidzianą w planach zagospodarowania na swoje dalsze użytkowanie.

W ten sposób obie osoby prawa publicznego mają tytuł prawny do stawiania wniosku wywłaszczeniowego na swoją rzecz.

Tego jakgdyby ustawodawca nie przewidział, rozbudowując pierwotny projekt (art. 1 ust. 1) dla objęcia nim także wypadków zmienionego posiadania (art. 1 ust. 2).

Zafiksowanie jednej daty wywłaszczenia (art. 1 ust. 3) zarówno dla tych wypadków, kiedy wywłaszczona neruchomość od dłuższego czasu znajduje się w posiadaniu osoby prawa publicznego (art. 1 ust. 1), jak i dla tych, które od 9 maja 1945 r. mogą znajdować się nawet w posiadaniu ich właścicieli, pomimo iż poprzednio były zajęte na cele użyteczności publcznej (art. 1 ust. 2), nie wydaje się trafne.

W konsekwencji właściciel użytkujący swoją nieruchomość będzie zmuszony do zapłaty wywłaszczającemu podmiotowi odszkodowania za jej użytkowanie do czasu faktycznego przejęcia jej przez wywłaszczającego.

Stosownie do postanowień dekretu wnioski wywłaszczeniowe urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych wymagają zatwierdzenia przez właściwych ministrów, natomiast wnioski związków samorządu terytorialnego — przez prezydia właściwych wojewódzkich rad narodowych, a o ile chodzi o wnioski związków wojewódzkch — przez Radę Państwa.

Postępowanie na podstawie dekretu jest uproszczone w porównaniu z normalnym postępowaniem wywłaszczeniowym, unormowanym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 września 1934 r. Uproszczenia (zmiany) zostały wyliczone w dekrecie (art. 4).

Należy jednak stwierdzić, że wyliczenie powyższe nie jest wyczerpujące, zestawienie bowiem norm obu kategorii prowadzi do konieczności przyjęcia także dalszych uproszczeń nie przewidzianych w wyliczeniu.

Tak np. w dekrecie nie przewidziano zmian w stosowaniu art. 10 postępowania wywłaszczeniowego (poz. 776 Dz. Ust. 1934 r.), z czego

mogłoby wynikać, że we wniosku wywłaszczeniowym powinny być zawarte dane co do pertraktacji prowadzonych z właścicielem celem dobrowolnego nabycia nieruchomości (pkt. 5 § 2 art. 10), a także co do terminu rozpoczęcia zamierzonych robót (pkt. 6 § 2 art. 10). To oczywiście nie wchodzi w grę wobec odmiennej konstrukcji tego rodzaju wywłaszczeń, gdzie odszkodowanie ustala się dopiero na wniosek właściciela, jeśli on się zgłosi (art. 4 pkt. 6 dekr. 1948 r.), wskazywanie zaś terminu rozpoczęcia robót jest bezprzedmiotowe, gdy tereny są już w posiadaniu wywłaszczającego lub gdy inwestycje, zostały już chociażby częściowo, poczynione.

Następnie dekret uniezależnia od złożenia do depozytu sądowego sumy odszkodowania tylko dalsze posiadanie nieruchomości (art. 4 pkt. 5). Natomiast nie wspomina, czy może być bez tego złożenia wydane ostateczne orzeczenie o wykonaniu wywłaszczenia, potrzebne do przepisania tytułu własności w księgach wieczystych.

Ponieważ według § 2 art. 41 Rozp. Pr. Rz. z 1934 wydanie orzeczenia o wykonaniu musi być poprzedzone wpłatą lub złożeniem do depozytu sumy odszkodowania, a przepis ten w dekrecie nie został zawieszony, przeto możnaby wnioskować, że w razie niezgłoszenia się właściciela, wzgl. niepostawienia przez niego wniosku o odszkodowanie, przepisanie tytułu własności w księgach wieczystych wogóle nie może nastąpić.

Taki jednak skutek przeczyłby podstawowym założeniom dekretu, wobec czego nie może być przyjęty. Stąd w konsekwencji musimy przyjąć, że przepis § 2 art. 41 post. wywłaszczeniowego nie ma zastosowania do tych wywłaszczeń, chociaż zastosowanie go nie zostało w dekrecie uchylone.

Inne zmiany postępowania w porównaniu z przepisami normalnego postępowania wywłaszczeniowego polegają na tym, że

a) zamiast poszczególnych nieruchomości, t. zn. nieruchomości stanowiących własność poszczególnych osób, wniosek może obejmować łącznie nieruchomości położone na terenie jednej gminy, a gdy gmina wiejska obejmuje więcej niż jedną miejscowość — na terenie jednej gromady (art. 4 pkt. 1).

b) do wniosku musi być dołączony tylko ogólny plan sytuacyjny z oznaczeniem granic terenu, który ma ulec wywłaszczeniu, natomiast dane co do granic i rodzaju poszczególnych nieruchomości, obliczenia ich powierzchni, imiona i nazwiska właściciejl oraz osób znać poszczególnych właścicieli i nie umieć dotrzec do danych ich adresy oraz ewentualne wyciągi hipoteczne, — mają być dołączone tylko o tyle, o ile wywłaszczający jest w ich posiadaniu (art. 4 pkt. 2).

Dekret liczy się z tym, że wywłaszczający może nie tylko nie znać poszczególnych właścicieli i nie umieć dotrzeć do danych ich dotyczących, ale nawet nie widzieć, z jakich części własnościowych

składa się obszar wywłaszczany, wobec całkowitego przekształcenia terenu i zatarcia dawnych granic.

Dlatego zawiadomienie i doręczenie do rąk właścicieli lub posiadaczy w toku czynności wstępnych postępowania przygotowawczego i wywłaszczenia zastępuje się przez ogłoszenie w wojewódzkich dziennikach urzędowych i przez wywieszenie odpisu tych ogłoszeń w siedzibie właściwego zarządu gminnego lub miejskiego (art. 4 ust. 4).

Wypłata odszkodowania, gdy dawny właściciel występuje z wnioskiem o odszkodowanie, *może* nastąpić w państwowych papierach wartościowych po kursie nominalnym. Zasady, tryb i sposób wypłaty tego odszkodowania ma ustalić rozporządzenie Rady Ministrów (art. 4 pkt. 7). Rozporządzenie to jednak dotąd nie ukazało się. Po wydaniu tego rozporządzenia wybór sposobu zapłaty odszkodowania służyć będzie władzy.

Brak tego rozporządzenia nie wstrzymuje ustalania wysokości odszkodowania, gdyż ustalenie to powinno odbywać się w trybie ogólnym.

W stosunku do nieruchomości, których może dotyczyć to postępowanie wywłaszczeniowe, niedopuszczalne jest przywrócenie posiadania na podstawie przepisów o majątkach opuszczonych (art. 6 ust. 1).

Wykonanie orzeczeń sądowych zapadłych przed wejściem dekretu w życie, jak również toczące się lub wszczęte postępowanie o przywrócenie posiadania majątku, ma być zawieszone na wniosek ubiegającego się o wywłaszczenie (art. 6 ust. 2).

Dopiero po 31 grudnia 1949 r. sąd na żądanie jednej ze stron podejmie dalsze postępowanie lub uchyli zawieszenie wykonania orzeczenia sądowego o przywrócenie posiadania, o ile do tej daty nie zostanie zgłoszony wniosek o wywłaszczenie w trybie art. 3 dekretu.

Dekret przewiduje, iż postępowanie wywłaszczeniowe wszczęte przed jego wejściem w życie w stosunku do nieruchomości, których dekret dotyczy, będzie „prowadzone dalej na zasadach przewidzianych w niniejszym dekrecie". (art. 7).

Zastosowanie tego ostatniego przepisu może nasuwać trudności praktyczne, ponieważ dekret nie operuje poszczególnymi stadiami postępowania. Np. jeśli postępowanie zostało zakończone w I instancji przed wejściem w życie dekretu, powstaje kwestia, czy w przypadku odwołania się stron ma ono być na nowo powtórzone w I instancji, już tym razem przy zastosowaniu dekretu czy też przepisy dekretu mają być zastosowane tylko do postępowania w II instancji. Tę drugą koncepcję możnaby oprzeć na brzmieniu odnośnego przepisu, a mianowicie na słowach „będzie prowadzone dalej".

Jednakże dekret przewiduje czynności, których niema w postępowaniu wywłaszczeniowym zwyczajnym, a które nawet powinny poprzedzać postępowanie w I instancji, jak np. zatwierdzenie wniosku przez władze nadzorcze.

Trudno sobie wyobrazić, aby mogło się toczyć postępowanie w II instancji według postanowień dekretu bez uzupełnienia istotnych braków, które ze stanowiska dekretu istniały podczas postępowana w I instancji. Ponadto strona, która podczas postępowania przed I instancją nie miała możności skorzystania z pewnych udogodnień, służących jej na mocy dekretu, w ten sopsób w praktyce traci jedną instancję. To uzasadniałoby koncepcję powtarzania całego postępowania przed I instancją, względnie — jego istotnej części, mającej oparcie w dekrecie, w stosunku do wszystkich orzeczeń, które się jeszcze nie uprawomocniły przed wejściem w życie dekretu, tj. przed 16 kwietnia 1948 r.

Dr LUDWIK BAR

ADMINISTRACJA GOSPODARKI KOMUNALNEJ RFSRR.

Naczelnym organem wykonawczym i zarządzajacym władzy państwowej Republiki Związkowej jest Rada Ministrów Republiki Związkowej. Tak stanowi art. 79 Konstytucji ZSRR. Poszczególnymi zaś działami zarządu państwowego, podlegającymi kompetencji Republiki Związkowej kierują Ministrowie Republiki Związkowej, a ministerstwa dzielą się na związkowo-republikańskie i republikańskie[1]).

Gospodarka komunalna stanowi w Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republice Radzieckiej (R. F. S. R. R.) jeden z działów zarządu państwowego, który jest administrowany przez organa o charakterze republikańskim[2]), czyli podlegające Radzie Ministrów R. F. S. R. R., a nie odnośnemu Ministerstwu Z. S. R. R. Organami tymi są:

Ministerstwo Gospodarki Komunalnej,

Miejscowe oddziały gospodarki komunalnej.

Ministerstwo Gospodarki Komunalnej zostało utworzone postanowieniem Rady Komisarzy Ludowych RFSRR z dnia 9 czerwca 1939 r.[3]), początkowo jako Ludowy Komisariat Gospodarki Komunalnej, przekształcony w 1946 r. na Ministerstwo Gospodarki Komunalnej[4]).

Zakres i sposób działania tego Ministerstwa jest tematem ciekawych studiów przede wszystkim dla samorządowca, który szuka odpowiedzi na pytania z zakresu administracji gospodarki komunalnej. Ale niewątpliwie z równie wielkim zainteresowaniem potraktuje ten temat również wielu teoretyków i praktyków administracji

1) O ministerstwach mówią art. 84 — 88 Konstytucji ZSRR.
2) Konstytucja RFSRR — art. 53 i 55.
3) S. P. RFSRR — 1940 r. nr 2 str. 2.
4) W 1946 r. nazwa „Rada Komisarzy Ludowych" została zastąpiona przez nazwę „Rada Ministrów", a nazwa „Komisarz Ludowy" nazwą „Minister".

publicznej, którym nie jest obca praca nad szukaniem nowych form organizacji administracji publicznej.

Zatrzymajmy naszą uwagę na następujących fragmentach tematu: zakres działania Ministerstwa, struktura wewnętrzna Ministerstwa, praca i obowiązki Ministra oraz organa kolegialne Ministerstwa.

Zakres działania Ministerstwa Gospodarki Komunalnej został określony wspomnianym powyżej postanowieniem Rady Komisarzy Ludowych. Jest to zakres ogromny i skupia różnorodne dziedziny, które w naszej organizacji administracji państwowej znajdują się w kilku resortach. Przeglądając długą listę zadań Ministerstwa Gospodarki Komunalnej dowiadujemy się, iż to ministerstwo:

a) opracowuje i przedstawia do zatwierdzenia Rządowi SFSRR — perspektywistyczne, roczne i kwartalne plany w zakresie gospodarki komunalnej i mieszkaniowej; (należą tu następujące sprawy: fundusz mieszkaniowy, hotele, zaopatrzenie w wodę, kanalizacja, utrzymanie czystości elektrownie, ogrzewanie, zaopatrywanie miast w gaz, miejski transport elektryczny, gospodarka mostowo-drogowa, kąpieliska, pralnie, fryzjernie, miejskie gospodarstwa rolne, zieleńce miejskie itp.) i zabezpiecza wypełnienie planów zatwierdzonych przez Rząd;

b) kieruje planowaniem osiedli i miast, opracowuje i wydaje normy, regulaminy i instrukcje dotyczące planowania, kieruje wyznaczaniem i zabudową działek w miastach oraz osiedlach robotniczych, uzdrowiskowych i letniskowych, a także w ośrodkach rejonowych — położonych w miejscowościach wiejskich;

c) kieruje nowym budownictwem mieszkaniowym i komunalnym oraz odbudową na podstawie nowych technicznych osiągnięć;

d) ustanawia regulaminy i normy eksploatacji gospodarki mieszkaniowej i komunalnej, kieruje działalnością lokalnych organów komunalnych w zakresie: zarządu i eksploatacji przedsiębiorstw komunalnych, funduszu mieszkaniowego i letniskowego lokalnych rad oraz kieruje organizacją kontroli funduszu mieszkaniowego w miastach;

e) opracowuje i wydaje typowe projekty, normy budowlane i regulaminy;

f) kieruje działalnością budowlanych i projektujących organizacji gospodarki komunalnej i zapewnia industrializację robót budowlanych (mechanizacja robót itp.);

g) okazuje pomoc techniczną krajowym (obwodowym) i miejskim oddziałom gospodarki komunalnej, ministerstwom auto-

micznych republik, trustom i przedsiębiorstwom, wprowadza nową technikę (techniczne wynalazki i udoskonalenia), a także nowe rodzaje materiałów, paliwa oraz wytwórczość nowych produktów i konstrukcji w budownictwie i w eksploatacji gospodarki komunalnej;

h) kieruje rozwojem ruchu stachanowskiego, udostępnia przekazanie najlepszych doświadczeń pracy stachanowskiej — organizacjom i przedsiębiorstwom z zakresu gospodarki komunalnej, opracowuje zagadnienia organizacji i normalizacji pracy i płacy w gospodarce komunalnej;

i) zapewnia techniczne i materiałowe zaopatrywanie budownictwa (o zakresie republikańskim), przydziela krajowym (obwodowym) oddziałom gospodarki komunalnej i radom ministrów republik autonomicznych fundusze na surowce, materiały, instalacje i paliwo oraz kieruje wykorzystaniem tych funduszów;

j) kieruje działalnością miejscowych trustów opałowych, zapasami miejscowego paliwa i przedsiębiorstwami gospodarki komunalnej zaopatrywania w paliwo oraz kontroluje zużytkowanie paliwa w przedsiębiorstwach gospodarki komunalnej;

k) administruje zakładami szkolnymi (naukowymi) i naukowo-badawczymi i instytucjami i kieruje przygotowaniem, przysposobieniem kadr i podwyższeniem ich kwalifikacji;

l) zatwierdza sprawozdania rachunkowe i bilanse przedsiębiorstw i organizacji (o zakresie republikańskm), sprawdza ogólne sprawozdania krajowych (obwodowych) oddziałów komunalnej gospodarki i ministerstw gospodarki komunalnej republik autonomicznych tudzież

m) opracowuje i przedstawia w określonym trybie organom ustawodawczym do zatwierdzenia projekty ustaw w zakresie gospodarki mieszkaniowej i komunalnej oraz budownictwa i kontroluje wprowadzenie tych ustaw w życie.

Strukturę wewnętrzną Ministerstwa Gospodarki Komunalnej określiła Rada Komisarzy Ludowych RFSRR uchwałą z dnia 10 maja 1940 r.[5]). Struktura ta nie jest jednolita. W skład Ministerstwa wchodzą bowiem główne urzędy, urzędy, oddziały i inne jednostki. Notujemy następujące:

Główne urzędy: architektury i planowania; gospodarki mieszkaniowej; wodociągów i kanalizacji; energetyczny; tramwajów i trolejbusów; gospodarki, kąpielisk, pralni i fryzjerni; urządzeń miej-

---

5) S. P. RFSRR — nr 10 st. 32.

skich trustów budowlanych; organizacji projektowania; budownictwa kapitalnego oraz zakładów naukowych.

Urzędy: planowania i finansów oraz robót.

Oddziały: techniczny i podległe mu biuro wynalazków; biuro standaryzacji; biuro inwentaryzacji i biuro ekspertów.

Oddział kadr: płacy i pracy.

Ponadto w skład Ministerstwa wchodzi: grupa kontrolno-inspekcyjna, Sekretariat Ministra, jego zastępców i kolegium Ministerstwa, Centralna buchalteria; Arbitraż; Państwowa inspekcja nad kotłami.

W bezpośrednim zarządzie Ministra Gospodarki Komunalnej pozostają następujące oragnizacje:

Trusty: zaopatrywania w materiały i instalacje; wytwórczości instalacji komunalnych; zapasów leśnych; kantor racjonalizacji i mechanizacji rachunkowości w gospodarce komunalnej: wydawnictwo Ministerstwa Gospodarki Komunalnej.

M i n i s t e r G o s p o d a r k i K o m u n a l n e j stoi na czele ministerstwa; zgodnie z art. 49 Konstytucji RFSRR kieruje on wszelką działalnością ministerstwa i podległych mu gałęzi gospodarki. W szczególności Minister Gospodarki Komunalnej:

a) wydaje w zakresie swojej kompetencji zarządzenia i instrukcje na podstawie i w wykonaniu ustaw oraz uchwał i rozporządzeń Rady Ministrów ZSRR i Rady Ministrów RFSRR — oraz sprawdza ich wykonanie; zarządzenia te i instrukcje są obowiązujące dla krajowych i obwodowych oddziałów gospodarki komunalnej, ministrów gospodarki komunalnej autonomicznych republik, organów moskiewskiej i leningradzkiej rady miejskiej oraz podporządkowanych im organizacji i przedsiębiorstw;

b) mianuje naczelników urzędów i samodzielnych oddziałów ministerstwa, trustów i przedsiębiorstw (o podległości republikańskiej), zatwierdza mianowanie i usuwanie kierowników krajowych (obwodowych) oddziałów gospodarki komunalnej i naczelników krajowych i obwodowych zarządów mieszkań, a także wyznacza, przenosi i zwalnia z pracy dyrektorów i głównych inżynierów większych elektrowni;

c) zarządza bezpośrednio trustami i przedsiębiorstwami (o podległości republikańskiej) i przez krajowe (obwodowe) oddziały gospodarki komunalnej sprawuje kierownictwo przedsiębiorstwami o miejscowej zależności.

O r g a n a k o l e g i a l n e, określone uchwałą Rady Komisarzy Ludowych RFSRR o Ministerstwie Gospodarki Komunalnej są następujące: a) Kolegium, b) Rada, c) Aktyw.

a) K o l e g i u m zbiera się pod przewodnictwem Ministra na regularne posiedzenia, na których rozpatruje: zagadnienia praktycznego kierownictwa, sprawdzanie sprawozdań z wykonania, sprawy doboru kadr, sprawozdania naczelników głównych urzędów i miejscowych organów gospodarki komunalnej oraz sprawozdania zarządzających trustów, dyrektorów oddzielnych przedsiębiorstw oraz rozważa najważniejsze zarządzenia i instrukcje.

Orzeczenia Kolegium wprowadza się w życie w formie zarządzeń Ministra.

W przypadku rozbieżności między Ministrem i Kolegium Minister wprowadza w życie swoją decyzję, a członkowie Kolegium w swoim imieniu mogą się odwołać do Rady Ministrów RFSRR.

Skład Kolegium zatwierdza Rada Ministrów RFSRR na wniosek Ministra Gospodarki Komunalnej RFSRR.

b) W celu utrzymania łączności z terenem i wymiany doświadczeń utworzono przy Ministerstwie Gospodarki Komunalnej R a d ę, która zbiera się periodycznie i rozpatruje najważniejsze zagadnienia z zakresu gospodarki komunalnej i mieszkaniowej.

Skład Rady zatwierdza Rada Ministrów RFSRR na wniosek Ministra.

c) Minister Gospodarki Komunalnej RFSRR — w celu najlepszego wykorzystania doświadczeń pracowników gospodarki komunalnej, robotników — stachanowców i rozwijania krytyki i samokrytyki, zbiera a k t y w m i n i s t e r s t w a zarówno w sprawie całej gospodarki jak i w sprawie poszczególnych gałęzi gospodarki.

L o k a l n y m i o r g a n a m i władzy państwowej są miejscowe rady delegatów Ludu Pracującego, a ich organami wykonawczymi— komitety wykonawcze, składające się z przewodniczącego, jego zastępców, sekretarza i członków[6]). Komitety wykonawcze sprawują administracje poszczególnych gałęzi administracji przy pomocy aparatu, którym są oddziały. Jewtichiew i Własow[7]) podają, że krajowe i obwodowe komitety wykonawcze mają zwyczajnie po kilkanaście różnych oddziałów, rejonowe komitety wykonawcze mają oddziałów około dziesięciu, zaś miejskie komtety wykonawcze mają liczbę oddziałów zbliżoną do krajowych komitetów wykonawczych.

6) Art. 94 i 99 Konstytucji ZSRR.

7) Administratiwnoje Prawo — Moskwa 1946 str. 30. Krajowy Komitet wykonawczy ma m. in. oddziały: rolny, finansowy, handlu, ochrony zdrowia, wykształcenia, przemysłu miejscowego, gospodarki komunalnej, drogowy, sztuki, ubezpieczeń społecznych, urząd transportu samochodowego, komisja planowania itd.

Oddział wykonuje swoją prace pod bezpośrednim kierownictwem komitetu wykonawczego. Kierowników oddziałów powołuje w zasadzie miejscowa rada, a między sesjami rady — kierowników wyznacza komitet wykonawczy.

Realizacja zasady demokratycznego centralizmu w organizacji administracji państwowej wyraża się — jeśli chodzi o oddziały — w tym, iż każdy oddział podlega zarówno miejscowej radzie i jej komitetowi wykonawczemu jak i wyższemu hierarchicznie organowi danej gałęzi administracji[8]). Tą drogą organa centralne zapewniają sobie planowanie i kierownictwo pozostawiając jednocześnie duże pole dla rozwoju miejscowej inicjatywy i twórczej samodzielności ludu pracującego, któremu pozostawia się wykonawstwo. Zaś przez podwójne podporządkowanie: pionowe: — organom wyższym hierarchicznie ma się zapewnić wykonanie zarządzeń i instrukcji tych organów, zaś przez podporządkowanie poziome — miejscowemu komitetowi wykonawczemu i radzie — ma się zabezpieczyć uwzględnianie miejscowych warunków przy załatwianiu spraw przez aparat administracyjny[9]).

Oddziały gospodarki komunalnej istnieją przy krajowych, obwodowych i miejskch komitetach wykonawczych, w razie potrzeby mogą być utworzone również w rejonowych komitetach wykonawczych.

Przyjrzymy się miejskim oddziałom gospodarki komunalnej, które ze względu na szczególnie rozległy zakres pracy budzą żywsze zainteresowanie.

Miejski oddział gospodarki komunalnej opiera swoją strukturę i wykonywuje prace w ramach określonych przez Radę Komisarzy Ludowych RFSRR tą samą uchwałą, którą utworzone zostało Ministerstwo Gospodarki Komunalnej.

Miejski oddział gospodarki komunalnej stosownie do art. 99 Konstytucji RFSRR jest organem miejskiej rady ludu pracującego i zgodnie z art .100 Konstytucji RFSRR podlega w zakresie swej działalności zarówno miejskiej radzie delegatów ludu pracującego i jej komitetowi wykonawczemu jak i oddziałowi gospodarki komunalnej krajowej (obwodowej) rady delegatów ludu pracującego.

Do zakresu działania miejskiego oddziału gospodarki komunalnej należy:

a) robienie pomiarów, planowanie, regulowanie zabudowy i architektoniczne ukształtowanie miasta;

---

8) Patrz „Osnowy Sowietskogo Gosudarstwa i Prawa" Moskwa 1947 — str. 178 i n.

9) Studienikin — Sowietskoje Administratiwnoje Prawo — Moskwa 1945 r. — str. 15 i n.

b) regulowanie wykorzystania i rejestracja terenów miejskich;
c) wydawanie pozwolenia na pomiary geodezyjne i kontrola wykonywania pomiarów przez inne organa, ochrona znaków i materiałów geodezyjnych;
d) dysponowanie znajdującym się w zarządzie rady miejskiej funduszem mieszkaniowym, nadzór i kontrola utrzymania i uzupełniania funduszu mieszkaniowego;
e) budowa, rekonstrukcja i eksploatacja wodociągów i kanalizacji, oczyszczanie miasta, unieszkodliwianie wód opadowych; ochrona źródeł zapasów wody;
f) budowa, rekonstrukcja i eksploatacja elektrowni, sieci elektrycznych, gazowych i ogólnego centralnego ogrzewania, zwalczanie uszkodzeń w elektrowniach i w sieci;
g) wydobywanie miejscowego węgla i torfu i innych rodzajów miejscowego paliwa, zapasów drzewa oraz kontrola zużycia paliwa w przedsiębiorstwach gospodarki komunalnej;
h) budowa, przebudowa i eksploatacja miejskiego transportu pasażerskiego (tramwaje, trolejbusy) i obsługa podmiejskich miejscowości miejskim transportem elektrycznym;
i) budowa, remont i utrzymanie mostów, chodników, kanalizacji, wodociągów i t.p. oraz regulowanie rozbiórki mostów i chodników przy budowie i naprawie instalacji podziemnych;
j) budowa, przebudowa i eksploatacja hoteli, kąpielisk, fryzjerni i pralni ogólnego użytku;
k) budowa urządzeń użyteczności publicznej miasta (oczyszczanie, zieleńce, oświetlenie ulic, reklamy);
l) zakładanie i utrzymanie miejscowych cmentarzy, krematoriów i organizacja biur pogrzebowych.

W celu wykonania powyższych zadań do miejskiego oddziału gospodarki komunalnej należy:
a) opracowywanie i przedstawianie radzie miejskiej i wyższym organom komunalnym ogólnych planów w zakresie gospodarki mieszkaniowej i komunalnej oraz budownictwa;
b) opracowywanie i przedstawianie przez miejski oddział finansowy do zatwierdzenia rady miejskiej ogólnego planu finansowego a także kontrolnych cyfr dochodów i rozchodów komunalnej gospodarki mieszkaniowej do budżetu miejskiego;
c) rozpatrywanie i przedstawianie do zatwierdzenia rady miejskiej wytwórczo-finansowych planów przedsiębiorstw komunalnych i innych organizacji prowadzących gospodarkę na zasadach przedsiębiorstwa, podporządkowanych miejskiemu oddziałowi; opracowywanie taryf usług komunalnych i przed-

stawianie ich do zatwierdzenia komitetowi wykonawstwa rady miejskiej.

d) opracowywanie ogólnych planów remontu kapitalnego i zapobiegawczego i przedstawianie ich radzie miejskiej do zatwierdzenia; kierownictwo i kontrola wykonania tych planów;

e) prowadzenie rachunku technicznego podstawowych funduszów komunalnej gospodarki mieszkaniowej na obszarze miasta;

f) zbieranie i opracowywanie danych statystycznych o stanie gospodarki komunalnej i o działalności instytucji i przedsiębiorstw podległych miejskiemu oddziałowi oraz przedstawianie sprawozdań statystycznych wyższym organom komunalnym;

g) kierownictwo rachunkowością i sprawozdawczością w komunalno-mieszkaniowej gospodarce miasta;

h) rozpatrywanie rocznych bilansów i sprawozdań miejskich przedsiębiorstw komunalnych i przedstawianie ich radzie miejskiej do zatwierdzenia;

i) przedstawianie sprawozdań ze swej działalności radzie miejskiej oraz wyższym organom komunalnym;

j) kierownictwo w zakresie rozwoju ruchu stachanowskiego, organizacja wykorzystania doświadczeń robotników stachanowskich w organizacjach i przebsiębiorstwach komunalnej gospodarki mieszkaniowej, podejmowanie kroków w celu usprawnienia organizacji pracy w tych przedsiębiorstwach;

k) przedsiębranie środków w sprawie przygotowania kadr i podniesienia ich kwalifikacji i lepszego ich wykorzystania;

l) zapewnienie zaopatrzenia technicznego i materiałowego budownictwu przedsiębiorstw i organizacji mieszkaniowego i komunalnego gospodarstwa, rozdzielanie na poszczególne obiekty funduszów na surowce, materiały, instalacje, paliwo stosownie do planów, zatwierdzonych przez wyższe organa; kontrola zużycia funduszów zgodnie z przeznaczeniem.

Na czele miejskiego oddziału gospodarki komunalnej stoi kierownik oddziału powołany przez komitet wykonawczy rady miejskiej i zatwierdzany przez kierownika krajowego (obwodowego) oddziału kospodarki komunalnej.

Kierownik oddziału:

a) wydaje zarządzenia i instrukcje na podstawie i w wykonaniu ustaw, rozporządzeń i uchwał Rządu ZSRR i RFSRR, zarządzeń Ministra Gospodarki Komunalnej RFSRR, zarządzeń

i instrukcji krajowego (obwodowego) oddziału gospodarki komunalnej oraz uchwał i postanowień rady miejskiej i jej komitetu wykonawczego; zarządzenia i instrukcje kierownika oddziału są obowiązujące dla wszystkich przedsiębiorstw i organizacji gospodarki komunalnej, podporządkowanych radzie miejskiej;

b) za zgodą komitetu wykonawczego wyznacza i usuwa gospodarczych i technicznych kierowników miejskich przedsiębiorstw komunalnych, a w miastach z wydziałem rejonowym — zatwierdza kierowników rejonowych oddziałów gospodarki komunalnej wyznaczanych przez rady rejonowe;

c) zarządza podporządkowanymi bezpośrednio oddziałowi miejskiemu komunalnymi trustami i oddzielnymi przedsiębiorstwami i gospodarstwami.

W celu wszechstronnego wykorzystania doświadczeń stachanowskich i przodowników gospodarki komunalnej oraz w celu rozwinięcia krytyki i samokrytyki — miejski oddział gospodarki komunalnej zbiera regularnie aktywy gospodarcze, na których wygłaszane są referaty o najważniejszych postanowieniach Partii i Rządu co do gospodarki komunalnej, a także co do wyników praktycznej pracy oddziału, organizacji i przedsiębiorstw miejskich.

Miejski Oddział gospodarki komunalnej posiada następującą strukturę wewnętrzną:

urząd gospodarki mieszkaniowej i urząd głównego architekta, sektory:
wodociągów i kanalizacji,
energetyki,
miejskiego transportu elektrycznego,
dróg, mostów i instalacji hydrotechnicznych,
przedsiębiorstw usług komunalnych,
urządzeń (użyteczności publicznej),
gospodarki gruntami,
planowania i sprawozdawczości,
przygotowania kadr,
specjalistów,
administracyjno-gospodarczy.
Główna Buchalteria,
Biuro Inwentaryzacji.

Przy mniejszym zakresie poszczególnych gołęzi gospodarki miasta, zamiast organizowania oddzielnych sektorów, po uzgodnieniu z krajowym (obwodowym) oddziałem gospodarki komunalnej — rady miejskie mogą przewidzieć po 1 — 2 specjalistów dla danej gałęzi gospodarki bądź zespolić pod kierownictwem jednego specjalisty kilka różnych gałęzi.

Powyższe dane organizacyjne przedstawiliśmy wychodząc z założenia, że badanie organizacji, a w szczególności studia nad doświadczeniami w zakresie funkcjonowania administracji państwowej w ZSRR mogą wnieść nowe elementy do rozważań nad reorganizacją administracji państwowej. O ileż wszechstronniej i pełniej możnaby oświetlić i wnikliwszej poddać krytyce nasz podział na resorty, udział czynnika kolegialnego, dwutorowość administracji rządowej i samorządowej, zespolenie działów administracji rządowej w powiatach i województwach — i wiele innych dagadnień — gdybyśmy rozporządzali opracowanym materiałem z dziedziny administracji państwowej innych krajów, a zwłaszcza państw socjalistycznych.

Dr ST. DUSZNIAK

O SUKCESJI PRAW MAJĄTKOWYCH ZNIESIONEJ GROMADY.

Normy prawne, regulujące odcinkowo sprawy administracyjnego podziału Państwa noszą w sobie znamiona tymczasowości, zastrzeżone wyraźnie przez samego ustawodawcę, jak na to wskazuje podana w niektórych z nich zapowiedź generalnego unormowania tych spraw na drodze „ogólnej" ustawy[1]).

Zastrzeżenie takie było tu całkowicie uzasadnione, gdyż normy te w odniesieniu do obszaru b. zaborów austriackiego i pruskiego oparto z konieczności na dzielnicowych zasadach prawa samorządowego, wobec tego już a priori należało się liczyć z ich zmianą w dostosowaniu do rozpatrywanej wówczas, ale prawnie jeszcze nieustalonej, jednolitej dla całego Państwa konstrukcji samorządu terytorialnego.

Częściowe zmiany ustrojowe w samorządzie, wprowadzone później ustawą samorządową z r. 1933, a następnie dekretem samorządowym z 1944 r. wywołały dysonans między nimi a przedstawionym stanem prawnym z zakresu podziału terytorialnego, co ujawnia się szczególnie na odcinku gromady, jako instytucji nieznanej ustawodawstwu obu wymienionych b. zaborów.

W konsekwencji zatem prawne reperkursje w odniesieniu do gromady występujące przy zmianie granic jej macierzystej gminy znalazły się poza sferą zainteresowania ustawodawcy.

Ta sytuacja prawna, którą właśnie wybrano za przedmiot niniejszych rozważań, uplastycznia przykład województw: poznańskiego i pomorskiego, gdzie w tym względzie działają przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19. I. 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (art. 104), a obok nich osobne przepisy, które regulują „sposób

[1]) Por. art. 5 ustawy z dn. 22. IX. 1922 r.; (Dz. U. R. P, Nr 86, poz. 770) i art. 104 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dn. 19. I. 1928 r. (Dz. U. R. P, Nr 80, z r. 1936, poz. 555).

rozdzielania majątku i ustalania obowiązku zainteresowanych związków samorządowych" (art. 105 tegoż rozporządzenia).

Tymi osobnymi przepisami są w omawianym wypadku postanowienia § 3 pruskiej ordynacji gminnej (dla siedmiu wschodnich prowincji) z dnia 3. VII. 1891 r. (Gs. str. 233), obowiązujące jako prawo polskie na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

W myśl tych postanowień „o rozrachunku pomiędzy zainteresowanymi, który okaże się konieczny wskutek zmian granic gmin wiejskich, stanowi uchwałą wydział powiatowy, a jeżeli wchodzą w rachubę miasta wydzielone z powiatu—wydział wojewódzki"[2]).

Jeśli zaś zainteresowanym jest miasto, niewydzielone z pow. związku samorządowego, to właściwym do działania w omawianej sprawie będzie wydział powiatowy, a to na zasadzie art. 95 ust. 2 ustawy samorządowej z r. 1933.

Stosowanie tych przepisów ordynacji gminnej w obecnych formach ustroju samorządu gminnego, nie może się odbywać w sposób mechaniczny, gdyż były one przewidziane dla gminy jednowioskowej, a nie dla gromady, wyposażonej przez ustawę samorządową z r. 1933 w osobowość prawa prywatnego (art. 15 ust. 3, powołanej ustawy samorządowej [3]), odrębną od osobowości gminy.

Gromada wiedzie bowiem swój byt prawny, odrębny od takiegoż bytu gminy wiejskiej, do której obszaru należy. Takiego miejsca nie ma zaś dla niej w ustroju gminy miejskiej.

Przeniesienie jej w całości z jednej gminy wiejskiej do drugiej w formie zmiany ich granic, nie zmienia w niczym prawnej sytuacji gromady i nie narusza wcale jej podmiotowości w sferze jedynie zresztą jej dostępnego prawa prywatnego.

Inaczej natomiast przedstawia się sprawa w razie wyłączenia gromady z granic gminy wiejskiej i wcielenia jej w skład gminy miejskiej. Wówczas bowiem musi ona ten swój awans urbanistyczny opłacić własną osobowością prawną, którą przez to automatycznie traci, podobnie jak utraciłaby ją także cała gmina i to

[2]) Tłumaczenie z tekstu niemieckiego ordynacji gminnej podane w wydawnictwie „Administracja i Samorząd na Z. O." Seria B — zeszyt Nr 2—3 z roku 1946.

Przewidziane w tych postanowieniach wzajemne prawo skargi interesowanych — w postępowaniu sporno-administracyjnym nie jest obecnie aktualne. gdyż — jak o tym orzekł Najw. Trybunał Adm. wyrokiem z dnia 17.XI. 1936 r. L. rej. 3871/36 — 3876/36 (Zb. wyroków N. T. A. rok 1936 Nr 1235-A) od orzeczeń wydziałów powiatowych, wydawanych w województwach: poznańskim i pomorskim na zasadzie § 3 ust. 1 wym. ordynacji nie przysługuje skarga w postępowaniu sporno-adm. Zresztą skarga taka byłaby obecnie i tak nieaktualna wobec nieuruchomienia jeszcze sądownictwa adm.

[3]) W literaturze naszej dopatrywano się w gromadzie również osobowości prawa publicznego — jednakże te poglądy nie zdobyły sobie uznania ani w praktyce administracyjnej, ani w ustawodawstwie pozytywnym.

nie tylko osobowość prawa prywatnego, ale i publicznego, w razie wcielenia jej w całości w skład czy to innej gminy wiejskiej przy zachowaniu jednak w nienaruszonym stanie osobowości interesowanych gromad, czy też w skład gminy miejskiej z równoczesną w tym wypadku utratą osobowości prawnej również inkorporowanych gromad[4]).

W związku z tym jednak mogą wyłaniać się wątpliwości co do losu majątkowych praw gromady, a w szczególności także co do ustalenia podmiotu uprawnionego do ich „dziedziczenia".

Ordynacja gminna zachowuje bowiem co do tego w analogicznej sytuacji gminy, całkowite milczenie, poprzestając jedynie — jak o tym była już poprzednio mowa — na ogólnej wzmiance o rozrachunku pomiędzy zainteresowanymi. Wzmianka ta jest jednak dla poruszonej kwestii o tyle nie wystarczająca, że nie uwzględnia nieznanego jej wówczas trzeciego partnera rozrachunkowego, jakim w niniejszym wypadku jest gromada i że właściwie nie normuje porządku dziedziczenia, jak to już czyni ustawodawstwo polskie w analogicznej sprawie dyslokacji gromad w obrębie jednej gminy.

W rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 2. VIII. 1934 r. w sprawie wykonania ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (przepisy dotyczące gminy wiejskiej[5]) — czytamy bowiem, że „w razie zniesienia gromady i włączenia jej obszaru do gromady sąsiedniej, majątek i dobro gromadzkie oraz wszelkie wierzytelności i zobowiązania po gromadzie zniesionej przechodzą na gromadę, obejmującą obszar gromady zniesionej, bez potrzeby przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania układowego i zawierania układu likwidacyjnego" (§ 17 ust. 4).

Brak takiego szczegółowego unormowania sprawy sukcesji po zniesionej gminie, a w naszym przykładzie — gromadzie — odczuwała widocznie już pruska praktyka administracyjna i sądowa, skoro w tej sprawie wywołano wyroki Sądu dla spraw cywilnych. Według sentencji tych wyroków, gmina, do której włączono inną gminę, wchodzi w prawa i obowiązki gminy włączonej, podobnie jak w razie włączenia do niej tylko pewnej części innej gminy — wchodzi w te jej stosunki prawne, które mieszczą się i mają swe miejsce na części włączonej (tom 68 str. 213 i 370 oraz pruski dziennik adm. rocznik 30 str. 58[6]).

Rozporządzając więc analogią z powołanych przepisów polskich w odniesieniu do sukcesji praw majątkowych i zobowiązań

---

[4]) Por. Dr. St. Genzmer — Die Landgemeindeordnung vom 3 Juli 1891 — Berlin 1914 — uw. 30 str. 25.

[5]) Dz. U. R. P. Nr 71 z r. 1934, poz. 688.

[6]) Dr St. Genzmer — o. a. c. uw. 30 str 24

po gromadzie, zniesionej wskutek wcielenia jej do innej gromady oraz z podobnej w konkluzji judykatury niemieckiej w wypadku dyslokacji gmin, można ustalić tezę, że w razie wyłączenia gromady z granic gminy wiejskiej i wcielenia jej do gminy miejskiej — inkorporowana gromada traci wraz ze swą osobowością prawa prywatnego również wszelkie swoje prawa majątkowe i zwalnia się od swoich zobowiązań, które przechodzą w całości i wyłącznie na powiększoną gminę miejską.

Pewne odchylenia od tej zasadniczej tezy są możliwe tylko wówczas, gdy pomniejszona gmina wiejska zostanie w drodze rozrachunku dopuszczona do stosunkowej partycypacji w „masie spadkowej" po zniesionej gromadzie, np. w uprawnieniach do stosunkowego udziału w dochodach z przedsiębiorstwa gromady z tytułu swych wkładów, wzgl. w zobowiązaniach gromady zaciągniętych przez nią na budowę szkoły w siedzibie gminy.

Nie zmienia to jednak w niczym samej zasady przedstawionego porządku sukcesyjnego. Wspomniane odchylenia w dziedzinie zobowiązań, uregulowane w rozrachunku między pomniejszoną gminą wiejską a powiększoną gminą miejską, nie mogą jednak mieć żadnego wpływu na roszczenia i zobowiązania osób trzecich w stosunku do zniesionej gromady, np. dostawca przeciw gromadzie z tytułu dostarczonych jej materiałów na budowę szkoły, lub gromada przeciw przedsiębiorcy o wykonanie umowy o budowę budynku szkolnego. Wobec nich bowiem jedynie uprawnioną wzgl. zobowiązaną staje się gmina sukcesyjna. Wzajemne rozrachunki między nią a pomniejszoną gminą wiejską, orzeczone przez wydział pow. mają znaczenie wewnętrzne i podlegają w danym razie sankcjom prawa publicznego, a nie prywatnego, jako oparte na akcie administracyjnym, a nie umownym.

Rozrachunek między „interesowanymi" ma na celu przekazanie powiększonej gminie miejskiej całokształtu praw i obowiązków samej zniesionej gromady, jak i takichże praw i obowiązków wobec niej ze strony pomiejszonej gminy wiejskiej, związanych z jej obszarem.

Rozrachunek może obejmować stosunki z zakresu obu rodzajów praw: publicznego i prywatnego, a w tym ostatnim zakresie może on być nawet koniecznym dla rozdziału majątku i zobowiązań.

Do czasu przeprowadzenia rozrachunku gromada wzgl. zmniejszona gmina pozostają wyłącznymi właścicielami swego majątku i podmiotami praw majątkowych na obszarze zniesionej gromady oraz wyłącznymi podmiotami swych zobowiązań, związanych z jej obszarem.

Rozrachunek bowiem może być przeprowadzony dopiero po wydaniu aktu prawnego, zarządzającego odnośną zmianę granic,

w naszym zaś wypadku po ukazaniu się wymaganego rozporządzenia Ministra Administracji Publicznej wzgl. Rady Ministrów, o ile to ma dotyczyć włączenia gromady do miasta wydzielonego z pow. związku samorządowego[7]).

Ale jeszcze przed opublikowaniem odnośnego aktu prawnego, a więc w stadium przygotowawczym sprawy, mogą być między interesowanymi prowadzone pertraktacje dla przygotowania materiału do rozrachunku i w ich wyniku zawarta t. zw. umowa o włączeniu gromady do danej gminy. Umowom takim nie można jednak przypisywać żadnych skutków prawnych dla braku ku temu oparciu ustawowego. Niemniej jednak mogą one ustalać, w ramach dotyczących norm prawnych, dezyderaty i warunki interesowanych, które mogą mieć pewien wpływ na ustalenia aktu prawnego odnośnie zmiany granic i terminu wejścia ich w życie[8]).

Gromadę należy uznać za uprawnioną w pełni do brania udziału w tych przedwstępnych pertraktacjach i do zawarcia umowy o włączeniu jej czy to do jednej z sąsiednich gmin wiejskich, czy też do gminy miejskiej. W tym bowiem stadium postępowania, jeśli nawet ma ono na celu zniesienie gromady przez włączenie do miasta, posiada ona jeszcze swój ustawowy byt prawny.

Także i do udziału w rozrachunku gromada ma jeszcze pełny tytuł, gdyż — jak to poprzednio zaznaczono — do czasu przeprowadzenia go zachowuje ona swą nienaruszoną podmiotowość prawną.

W powyższych rozważaniach uwzględniono w głównej mierze sytuację, wynikłą przy włączeniu gromady do miasta, jako przedstawiającą najszerszą skalę zachodzących w tym wypadku kwestyj natury prawnej.

Można jednak uznać, że w ramach tych rozważań mieszczą się zarazem te sprawy, jakie w węższym zakresie zachodzą w dyslokacji gromady, na drodze zmian granic między gminami wiejskimi.

Analogicznie należy oceniać sprawę również i w odniesieniu do stanu prawnego na obszarach pozostałych obu b. zaborów: rosyjskiego i austriackiego.

Jednolita bowiem sytuacja prawna gromady na obszarze całego państwa przesądza ceteris paribus równe skutki jej dyslokacji bez względu na to, w jakim porządku prawnym się ją przeprowadza.

---

7) Wskazówki pr. Ministra Spraw Wewn. (Dz. pr. rozp. ministerialnych str. 182).

8) W judykaturze niemieckiej umowy takie zwane Eingemeindungsverträge mogły w ówczesnym stanie prawnym ustalać nawet pewne odchylenia od przepisów ustawowych i znaleźć ulegalizowanie w odnośnym akcie prawnym. np. w zakresie obowiązków podatkowych interesowanych mieszkańców— por. Dr St. Genzmer — o. a. c. uw. 29 str 22.

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

Dekretem z dnia 25. X. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 52, poz. 415) zmieniona została ustawa o obowiązku społecznego oszczędania (poz. 74 Dz. Ust. z 1948 r.). Uczestnicy funduszu A obowiązani są do społecznego oszczędzania przy dochodzie rocznym przekraczającym 360.000 zł (dawniej 240.000 zł). Z obowiązku oszczedzania zostały wyłączone przedsiębiorstwa państwowo - spółdzielcze, centrale spółdzielczo-państwowe i centrale spółdzielni. Osoby prawne, których dochód zgodnie ze statutem obracany jest w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe itd. podlegają obowiązkowi oszczędzania od dochodu ze źródeł przychodów podlegających podatkowi obrotowemu. Wkłady oszczędnościowe na fundusz A oblicza się od kwoty ogólnego dochodu tj. od sumy dochodów cząstkowych, osiągniętych z różnych grup źródeł przychodu. Przy obliczaniu wkładów stosuje się więc kumulację dochodów. Dekret wchodzi w życie z dniem 1. I. 1949 r.

Dekret z dnia 25. X. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 52, poz. 416), nowelizujący dekret o podatkach komunalnych, postanawia, że podatek gruntowy dla gospodarstw rolnych, prowadzonych przez rolnicze spółdzielnie produkcyjne i parcelacyjno-osadnicze, wynosi 8% podstawy opodatkowania.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25. X. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 53, poz. 418) zmieniło granice miasta Krakowa przez włączenie szeregu pobliskich gmin i gromad.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25. X. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 53, poz. 419) wprowadziło publiczną gospodarkę lokalami w mieście Radomiu.

Rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 21. X. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 53, poz. 422) przedłużony został do dnia 31. XII. 1949 r. termin dla zgłaszania roszczeń o zasiłki i pomoc dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego.

Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 3. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 53, poz. 424) wprowadzony został obowiązek urzędowego badania mięsa, sprowadzanego z miast wyszczególnionych w tym rozporządzeniu.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25. X. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 54, poz. 428) ustaliło jako władze powołane do przechowywania rzeczy znalezionych w urządzeniach komunikacji publicznej: w komunikacji kolejowej — kierowników (zawiadowców) stacji, w komunikacji tramwajowej, trolleybusowej i autobusowej— kierowników zajezdni (ekspedycji), w komunikacji samochodowej — kierowników stacji (dworców) samochodowych, w komunkacji wodnej — kierowników przystani, w komunikacji powietrznej — kierowników (zawiadowców) portów lotniczych, na których terenie rzecz znaleziono lub położonych na trasie przejazdu.

W Nr 54 Dziennika Ustaw ogłoszony został pod poz. 433 jednolity tekst ustawy z 10. XII. 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych.

Rozporządzeniem Ministra Adminisracji Publicznej z dnia 5. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 55, poz. 437) zmienione zostały granice miasta Góry Kalwarii w powiecie grójeckim (wojew. warszawskie) przez wcielenie pobliskich gromad i ich części.

Rozporządzeniem Ministra Administracji Publicznej z dnia 5. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 55, poz. 438) zmienione zostały granice miasta Sędziszowa w powiecie dębickim (wojew. rzeszowskie).

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 56, poz. 444) zmienione zostały granice miasta Tomaszowa Mazowieckiego (wojew. łódzkie).

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 56, poz. 445) zmienione zostały granice powiatów lubartowskiego i lubelskiego przez włączenie miasta Łęczna do powiatu lubelskiego.

Ustawa z dnia 18.XI.1948 r. (Dz. Ust. Nr 57, poz. 453) przedłużyła do 31. XII. 1949 r. moc obwiązującą dekretu o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego osób narodowości niemieckiej (poz. 310 Dz. Ust. z 1946 r.).

Z mocy ustawy z dnia 18. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 57, poz. 456) przeszły na własność Państwa lasy i grunty leśne, stanowiące własność związków samorządu terytorialnego, mogą zaś być przejęte nieużytki i grunty rolne samorządów, jeżeli w planach zagospodarowania przestrzennego przeznaczone zostaną pod zalesienie. Nie przechodzą jednak na własność Państwa te lasy i grunty leśne, które leżą w obrębie miast oraz te, które we wspomnianych planach przeznaczone zostaną na zaspokojenie potrzeb zdrowotnych i kultury społecznej ludności. Razem z lasami przechodzą na własność Państwa śródlene łąki i inne grunty o obszarze do 50 ha, grunty deputatowe admini-

stracji i straży leśnej, ruchomości i nieruchomości służące do prowadzenia gospodarstwa leśnego i zapasy materiałowe z wyjątkiem już przerobionych materiałów drzewnych znajdujących się w zakładach przemysłu drzewnego. O przejęciu nieużytków i gruntów podlegających zalesieniu oraz lasów w obrębie miast lub zaspakajających potrzeby ludności orzeka Minister Leśnictwa w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych i Odbudowy.

Ustawą z dnia 18. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 57, poz. 457) ustalone zostały dodatkowe kredyty budżetowe na rok 1948 w wysokości: 48 468.599.000 zł. w grupie Administracji, 1.668.346.000 zł. w grupie Przedsiębiorstw i Zakładów i 153.358.000 zł. w grupie Budżetu Majątkowego.

Ustawą z dnia 18. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr. 58, poz. 461) wprowadzony został obowiązek pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi. Obowiązek ten polega na dostarczeniu koni z uprzężą, wozem i obsługą lub samochodów ciężarowych do przewozu materiałów budowlanych, narzędzi i pracowników zatrudnionych przy budowie. Do korzystania z pomocy sąsiedzkiej uprawnieni są właściciele gospodarstw rolnych, którzy nie posiadają budynków mieszkalnych lub gospodarczych, a także ci, których budynki są uszkodzone lub zniszczone, a którzy nie są w stanie własnymi środkami zwieźć potrzebnych materiałów itd. Świadczenia z tytułu pomocy sąsiedzkiej są odpłatne.

Rozporządzeniem Ministra Administracji Publicznej z 22. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr. 60, poz. 470) zniesione zostały gminy wiejskie Luszawa i Wielkie (pow. lubartowski, woj. lubelskie), a z ich obszaru utworzone nowe gminy Leszkowice i Abramów z siedzibami zarządów gmin w Leszkowicach i Abramowie.

Rozporządzeniem z dnia 7. XII. 1948 r. Dz. Ust. Nr. 60, poz. 473) zastrzegli sobie Ministrowie Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych orzecznictwo w sprawach zmiany imion i nazwisk żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, jeżeli ich prośba poparta jest ze względu na dobro służby przez Ministra Obrony Narodowej, a także osób, które ubiegając się o zmianę imienia lub nazwiska, proszą o zaniechanie zarządzenia wpisu oraz zawiadomień i ogłoszeń, przewidzianych w art 9 dekretu o zmianie i ustalaniu imion i nazwisk (poz. 310 Dz. Ust. z 1945 r.).

Rozporządzeniem Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 9. XII. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 60, poz. 474) zmienione zostało rozporządzeniem tychże Ministrów określające przeciętny przychód z hektara gruntów oraz przeciętną cenę kwintala dla celów wymiaru podatku gruntowego na rok 1948 (poz. 237 Dz. Ust.).

Uchylając rozporządzenie z 10 VII. 1947 r. (poz. 299 Dz. Ust.) rozporządzenie Ministrów Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych

i Sprawiedliwości z dnia 9. XII. 1948 r. (Dz. Ust. Nr. 60, poz. 475) wprowadziło nowe stawki wynagrodzeń za czynności biur pisania podań.

Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 6. XII. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 61, poz. 479) włączona została zaraza cieszyńska świń do tych chorób zwierzęcych, które podlegają obowiązkowi zgłaszania i zwalczania.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11. XII. 1948 r. (Dz. Ust. Nr. 62, poz. 480) Centralny Ośrodek Oświaty Dorosłych TURIL (Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego i Ludowego) uznany został za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

Według rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 8. XII. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 62, poz. 483) wojewódzkie komisje kwalifikacyjne określają na podstawie opinii lekarza referatu spraw inwalidzkich stopień utraty zdolności do pracy zarobkowej osób uprawnionych do zasiłków i pomocy z mocy dekretu dot: ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski (poz. 121 Dz. Ust. z 1947 r.).

Ustawą z dnia 18. XI. 1948 r. (Dz. Ust. Nr 63, poz. 494) uregulowane zostały dostawy, roboty i usługi na rzecz Skarbu Państwa, samorządu i niektórych kategorii osób prawnych. Zamówienia mają być udzielane przedsiębiorstwom państwowym i samorządowym albo pozostającym pod zarządem państwowym lub samorządowym, oraz przedsiębiorstwom państwowo - spółdzielczym i centralom spółdzielczo-państwowym w trybie bezprzetargowym.

PRZEGLĄD CZASOPISM I WYDAWNICTW

„Rada Narodowa" — dwutygodnik — (Warszawa — Aleje Ujazdowskie 3) Nr. 21, 22, 23/24 (listopad — grudzień 1948 r.).

Nr. 21 otwiera artykuł prof. M. Jaroszyńskiego „Na widowni", w którym autor stwierdza, że w rezultacie dotychczasowej akcji budżetowej Kancelarja Rady Państwa otrzymała w pierwszej połowie października — zgodnie z terminarzem — zestawienie zatwierdzonych budżetów wszystkich gmin, miast i powiatów oraz projekty budżetów wszystkich województw łącznie z miastami Warszawą i Łodzią.

— Tym samym Rada Państwa posiada materiał pozwalający na krytyczne przejrzenie całości, na stwierdzenie o ile zamierzenia są z punktu widzenia ogólnego planu, realne i słuszne na wykrycie odchyleń, nierealności i błędów. Analiza tego materiału pozwoli na wydanie dyrektyw co do potrzebnych korektur budżetowych prze właściwe organa samorządu. Przeprowadzenie ich będzie stanowiło drugi etap akcji budżetowej, który doprowadzi do stworzenia właściwych, ostatecznych budżetów, tj, takich które będą w 1949 r. wykonane. W dalszym ciągu swego artykułu prof. Jaroszyński podkreśla, że pomyślnie rozwijającej się akcji uporządkowania gospodarki samorządowej towarzyszyć musi generalna rewizja jej kierunku z punktu widzenia klasowego. Albowiem gospodarka samorządowa tylko wtedy utrzyma swój właściwy sens, jeżeli pod każdym względem włączy się w ogólnonarodowy nurt rozwoju wiodący w szybkim i przyśpieszonym tempie do lepszego ustroju, do socjalizmu.

Mieczysław Róg-Swiostek w artykule „Likwidacja odłogów" omawia zarządzenie Ministrów: Rolnictwa i Reform Rolnych, Admin. Publicznej i Ziem Odzyskanych z 16 października br. dotyczące sposobu zlikwidowania odłogów, stanowiących własność Państwowego Funduszu Ziemi lub należących do gospodarstw opuszczonych.

Podkreśla przy tym autor, że najkorzystniejszą formą objęcia takich gruntów w uprawę jest forma dzierżawy zespołowej przy której zespół uprawowy, złożony z conajmniej 5-ciu pojedyńczych gospodarzy uprawia grunty wspólnymi siłami według dobrowolnie ułożo-

nego statutu, przy czym przez pełne trzy lata nie płacą ani podatku ani czynszu dzierżawnego.

Adam Wendel w artykule „Jeszcze o dwumiliardowym Funduszu“ podkreślając, że fundusz ten przeznaczony został uchwałą Rady Państwa z 15 września 1948 r. na polepszenie komunalnych warunków bytu klasy robotniczej, wylicza przykładowo miejscowości, w których intencja uchwały znalazła pełne zrozumienie. Zarazem autor wskazuje typowe błędy i niedociągnięcia w realizowaniu odnośnej akcji, które powinny być jaknajrychlej usunięte, poprawa bowiem komunalnych warunków bytu klasy robotniczej ma poważne znaczenie gospodarcze i polityczne.

W artykule „Administracja czechosłowacka na drogach rozwoju“ K. Urbankowski omawia rolę rad narodowych w Czechosłowacji, którym według nowej konstytucji z 9 maja 1948 r. podporządkowane zostały również tzw. urzędy niezespolone.

Z innych artykułów wymienić należy artykuł Antoniego Maszczyka „Uwagi o pracy inspektorów przy prezydiach powiatowych rad narodowych“ oraz Józefa Grycza „Obecny etap akcji bibliotecznej“.

Poza tym numer zawiera kronikę życia samorządu, dział porad prawnych i dział urzędowy, w którym m. in. ogłoszono przegląd okólników Kancelarii Rady Państwa ogłoszonych we wrześniu i październiku br.

Nr. 22 „Rady Narodowej“ otwiera artykuł „Gospodarka finansowa związków samorządu terytorialnego w świetle budżetów na 1949 r.“, będący przedrukiem przedmowy do wydawnictwa pod tym tytułem, które ukazało się ostatnio nakładem Kancelarii Rady Państwa, a które zawiera zestawienie całokształtu gospodarki finansowej samorządu.

Poza tym numer zawiera nastęujące artykuły: Dr. Stanisława Lindberga „Rola i zadanie społeczne czynników powołanych do wymiaru podatku gruntowego“, Pauliny Segalewicz „Przejście lasów samorządowych na własność Państwa“, Tadeusza Hattowskiego „Zmiana ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r., o budowie i utrzymaniu dróg publicznych“ (omówienie ustawy z 16 czerwca 1948 r. Dz. Ust. poz. 225), F. Brannego „W sprawie zwalczania żebractwa i włóczęgostwa“ oraz St. Karpińskiego „Nowe zadania Komisji Kontroli Cen“.

Nr. 23/24 (podwójny — za miesiąc grudzień) podaje na wstępie fragmenty artykułu Prezydenta R. P. Bolesława Bieruta pt. „Zjednoczenie — nowy etap w walce o lepszą przyszłość“, umieszczonego w Nr. 12 „Nowych Dróg“, zawierające ocenę Manifestu demokratycznych organizacji społeczno-politycznych i wojskowych z grudnia 1943 r. oraz omiawiające znaczenie działalności Kra-

jowej Rady Narodowej i terenowych rad nadzorczych w okresie okupacji.

W następnym artykule „O właściwy skład rad narodowych" zwrócono uwagę, że rady narodowe dla prawidłowego wykonania swych zadań powinny mieć taki klasowy układ społeczny, który zapewni właściwy klasowy kierunek ich działalności. Tymczasem materiały znajdujące się w dyspozycji Kancelarii Rady Państwa pozwalają stwierdzić, iż częstokroć skład rad narodowych nie daje gwarancji, wynikających z pojmowana rad narodowych jako czołowego organu przebudowy społecznej.

Niejednokrotnie rady narodowe są opanowane przez przedstawicieli warstw posiadających, zainteresowanych w wypaczaniu działalności rad i wykorzystywaniu ich władzy dla swoich klasowych celów. Toteż konieczna jest reorganizacja rad w kierunku polepszenia składu rad narodowych. Na miejsce eliminowanych członków rad narodowych, którzy nie dają gwarancji, że należytą pracą w radzie będą realizować cele państwa ludowego, należy wprowadzić ludzi wartościowych, bezwzględnie oddanych sprawie naszego ustroju społecznego i rzeczywiście ze względu na swą sytuację społeczną związanych z masami ludowymi.

Dr. Jerzy Starościak w artykule „Zmiany uposażeniowe w samorządzie" omawia okólnik Ministra Adm. Publicznej (Nr 41 Dz. Urz. Min. Adm. Publ. i Ministra Ziem Odzyskanych) wprowadzający począwszy od 1 listopada br. nowe stawki uposażeniowe w samorządzie.

W artykule „Nowelizacja przepisów wykonawczych do dekretu o podatkach komunalnych" omawia Jan Kuchciński ostatnie nowelizacje powyższego dekretu, dotyczące podatku od nieruchomości i podatku od lokali.

Jan Strzeliński w artykule „Zadania rad narodowych i zarządów miejskich w zakresie najmu lokali" daje bardzo praktyczne zestawienie odnośnych czynności rad narodowych i zarządów gmin miejskich — z wskazaniem dotyczących przepisów dekretu o najmnie lokali. Paulina Segalewicz w artykule „Uposażenie nauczycieli szkół państwowych i publicznych" omawia przepisy odnośnego dekretu (poz. 313 Dz. Ust. z 1948 r.) i rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów (poz. 322 Dz Ust. z 1948 r). M. Kordus i St. Zarzycki „Zadrzewianie dróg" wskazują na doniosłość zadrzewiania miast i wsi oraz dróg publicznych, podkreślając, że należałoby oczekiwać rozwinięcia inicjatywy w tym kierunku przez związki samorządowe, rady narodowe i organizacje społeczne.

Kronika z życia samorządu, dział porad prawnych, oraz nowowprowadzone działy przeglądu prasy i przeglądu ustawodawstwa dopełniają całości numeru.

„Demokratyczny Przegląd Prawniczy“ — Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości — Nr 11 i 12 (listopad i grudzień br.).

Nr. 11 tego miesięcznika poświęcony jest prawu radzieckiemu. Numer otwiera artykuł wstępny „Rewolucja listopadowa“ podkreślający, że stała się ona przełomowym, zwrotnym momentem w historii walk o wolność człowieka i wolność ludów, oraz o sprawiedliwość społeczną. Rewolucja listopadowa zrewolucjonizowała całkowicie także dziedzinę prawa i wymiaru sprawiedliwości, rozpoczynając okres budowy nowego prawa, nowego wymiaru sprawiedlwości i nowej rewolucyjnej praworządności w Zw. Radzieckim. Artykuł kończy się wskazaniem, że osiągnięcia prawa radzieckiego, radzieckiego wymiaru sprawiedliwości, zdobyte w walce z próbami wypaczenia zasad praworządności rewolucyjnej, są skarbnicą doświadczeń dla budownictwa nowego prawa Polski Ludowej — nowego socjalistycznego wymiaru sprawiedliwości.

W następnym artykule „Poznajmy prawo radzieckie“ Minister H e n r y k Ś w i ą t k o w s k i podnosi, że prawo radzieckie to nie-t y l k o prawo nowe — lecz w społecznym rozwoju ludzkości — to prawo w y ż s z e g o t y p u, które sankcjonuje likwidację wyzysku człowieka przez człowieka, poręcza prawną i społeczno-gospodarczą równość obywateli i wyraża w swych normach wolę klasy robotniczej — przedstawiciela i sojusznika wszystkich pracujących tj. wolę całego narodu radzieckiego. Jak autor zaznacza, tym się właśnie różni prawo ZSRR od prawa państw kapitalistycznych, czyli od prawa społeczeństw antagonistycznych, wyrażającego wolę eksploatatorskiej mniejszości. Przechodząc następnie do dalszej charakterystyki prawa radzieckiego i omówiena jego cech odróżnających je od burżuazyjnych systemów prawa, dochodzi autor do konkluzji, że radzieckie prawo socjalistyczne stanowi jeden harmonijny system, opierający się na innych materialnych, politycznych, klasowych i ideologicznych podstawach, niż systemy prawa burżuazyjnego. oraz zawiera szereg charakterystycznych właściwości odróżniających je od systemu prawnego każdego innego państwa. Toteż autor wskazuje na to prawo, jako na wzór, z którego czerpać powinien naukę i natchnienie każdy postępowy prawnik, każdy prawnik — demokrata.

W dalszej części numeru umieszczono szereg artykułów z dziedziny prawa radzieckiego, a w szczególności: P r o f. M. M. A g a r k o w a „Podstawowe zasady radzieckiego prawa cywilnego“, A. N. T r a j n i n a „Podstawowe zasady socjalistycznego prawa karnego“, E. A. K o r o w i n a „Wkład ZSRR w prawo międzynarodowe“, P r o f. D r. N. D. K a z a n c e w a „Podstawowe zasady prawa kołchozowego“, D r. S t a n i s ł a w a E h r l i c h a „Rozwój sądownictwa radzieckiego“ i M i n i s t r a S p r a w i e d l i w o ś c i ZSRR K. P. G o r s z e n i n a „Radziecka prokuratura“.

W pozostałej części numeru ogłoszono dalsze tytuły (VIII—XVII) projektu księgi trzeciej kodeksu cywilnego, poświęconej zobowiązaniom. Dział instrukcyjno-szkoleniowy, odpowiedzi prawnych; orzecznictwa S. N., przeglądu prasy, kronika i bibliografia dopełniają całości numeru.

Grudniowy (12) numer „Demokratycznego Przeglądu Prawniczego“ otwiera artykuł „Wielki Kongres Jedności“ poświęcony zjednoczeniu polskiej klasy robotniczej i utworzeniu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, wskazujący zarazem, że do realizacji uchwał Kongresu zmierzać winna również i praca aparatu wymiaru sprawiedliwości. Następnie umieszczono dokończenie rozpoczętego w numerze poprzednim artykułu prof. Dr. St. Ehrlicha „Rozwój sądownictwa radzieckiego“, artykuł Dr. Mariana Muszkata „Niektóre zagadnienia prawa narodów na tle dyskusji w sprawie międzynarodowej kontroli energii atomowej“, Dr. Tadeusza Cypriana „Uwagi o zagadnieniu wolności prasy“ (konferencja genewska 1948 r.) oraz artykuł Aleksandra Rypińskiego „Odmłodzić aparat sądowo-prokuratorski“, w którym autor podnosi postulat wysunięcia na stanowiska kierownicze w wymiarze sprawiedliwości młodych, energicznych i politycznie wyrobionych prawników i zerwanie z „tabu“ przedwojennych tytułów i stanowisk.

Ponadto numer zawiera dokończenie tekstu projektu księgi kodeksu cywilnego (tytuły XVIII—XXV), głosy dyskusyjne na temat reformy prawa karnego, dział instrukcyjno-szkoleniowy, orzecznictwo S. N. i kronikę życia prawniczego.

„Państwo i Prawo“ — miesięcznik — organ Zrzeszenia Prawników Demokratów w Polsce (Redakcja: Łódź, ul. Gdańska 9) Nr. 11 i 12 (za listopad i grudzień br.).

Listopadowy numer „Państwa i Prawa“ otwiera artykuł Min. Henryka Świątkowskiego „Państwo i wyznania w ZSSR“. Po omówieniu uprzywilejowanego w stosunku do innych wyznań stanowiska kościoła prawosławnego, a zarazem zupełnego podporządkowania go sobie przez państwo (cezaropapizm) w okresie przedrewolucyjnym, zaznacza autor, że dopiero rewolucja 1917 r. stworzyła warunki do usamowolnienia się kościoła rosyjskiego drogą zwołania soboru ogólnokrajowego (1917—1918), który proklamował szeroko pojęty samorząd kościoła rosyjskiego, oraz przez wznowienie zniesionego jeszcze przez Piotra I patriarchatu. Słynna deklaracja praw narodów Rosji z 16 listopada 1917 r. zniosła między innymi wszelkie ograniczenia i przywileje narodowościowo-wyznaniowe. Podstawowym zaś prawem, na którym opiera się dziś stosunek państwa do wyznań w ZSSR, jest dekret Rady Komisarzy Ludowych z 28 stycznia 1918 r. o oddzieleniu kościoła od państwa i szkoły od kościoła. Autor omawia kolejno postanowienia tego dekretu, podno-

sząc, że stanowi on niejako kodyfikację najbardziej postępowych zasad z zakresu stosunku państwa do wyznań, zasad znanych w przodujących państwach kapitalistyczno-liberalnych na Zachodzie.

Uchwała synodu kościoła prawosławnego z 29 czerwca 1927 r. o lojalności dla państwa otworzyła okres zgodnego współżycia między państwem a kościołem prawosławnym, co w czasie ostatniej wojny wywołało szereg istotnych pozytywnych zmian w stosunku państwa do wyznań. M. in. utworzono w 1943 r. przy Radzie Ministrów ZSSR Radę do spraw Kościoła Prawosławnego, zaś w 1944 r. — Radę do spraw pozostałych wyznań, które to Rady utrzymują łączność między rządem a ośrodkami wyznaniowymi i mają swoich przedstawicieli pełnomocnych w okręgach, krajach i republikach. Ponadto nadano istniejącym związkom religijnym charakter osób prawnych, powołano do życia trzy prawosławne akademie duchowne, oraz w większych miastach — średnie zakłady naukowe tj. seminaria duchowne. Patriotyczna postawa kierownictwa kościoła prawosławnego i innych wyznań jest dowodem unormowania się stosunku wyznań religijnych do państwa radzieckiego. Dało to podstawę do wydania szeregu postanowień rządu wprowadzających wyznania na drogę pomyślnego rozwoju — oczywiście w ramach obowiązujących w ZSSR systemu rozdziału kościoła od państwa, systemu, który istnieje również w Francji, Stanach Zjednoczonych A. P. i wielu innych krajach.

Powyższy gruntownie opracowany artykuł powinien przyczynić się do sprostowania nieścisłych opinii o sytuacji wyznań w Związku Radzieckim i do zorjentowania się co do sposobu unormowania spraw wyznaniowych przez Związek.

Prof. Dr. Stefan Rozmaryn w artykule „Kontrola konstytucyjności ustaw" omawia to zagadnienie szeroko dawniej rozpatrywane w literaturze, które ostatnio w związku z pojawieniem się w szeregu państw nowych konstytucji, nabiera znowu znacznej aktualności. Autor stwierdza przy tym, że nowe konstytucje państw o ustroju kapitalistycznym (Włochy, Francja), albo też kształtowane pod okupacyjnymi rządami takich państw (Trizonia), starają się powołać do życia organy pozaparlamentarne, sądowe lub quasisądowe, konrolujące zgodność z konstytucją ustaw, uchwalonych przez parlamenty lub ich namiastki. W przeciwieństwie do takiego ukształtowania we współczesnych państwach kapitalistycznych konstytucje państw ludowych (Polska, Czechosłowacja, Bułgaria, Rumunia, Albania) odrzucają taką zewnątrzną kontrolę nad parlamentem, tj. nad organem władzy zwierzchniej narodu i na nowo wcielają w życie rewolucyjne tradycje suwerenności przedstawicielstwa narodowego. Polska ustawa konstytucyjna z 19 lutego 1947 r. stwierdza wyraźnie, że sądy nie mają prawa badania ważności ustaw i dekretów z mocą

ustawy należycie ogłoszonych, i nie powołuje żadnego organu pozaparlamentarnego wyposażonego w prawo kontroli konstytucyjności ustaw.

Z kolei autor omawia bliżej postanowienia konstytucji włoskiej przewidujące utworzenie specjalnego organu sądowego, powołanego do kontroli konstytucyjności ustaw, pod nazwą „Trybunału Konstytucyjnego". Następnie prof. Rozmaryn omawia postanowienia nowej konstytucji francuskiej ustanawiającej tzw. Komitet Konstytucyjny i dochodzi do wniosku, że Komitet ten jest faktycznie instytucją pozaparlamentarną mającą o g r a n i c z y ć działalność pochodzącego z wyborów powszechnych Zgromadzenia Narodowego. Autor stwierdza następnie, że również ogłoszone w latach 1946 i 1947 r. konstytucje krajów niemieckich strefy okupacyjnej amerykańskiej i francuskiej przyjęły koncepcję pozaparlamentarnych instytucji złożonych przeważnie z sędziów zawodowych, a powołanych do kontrolowania działalności ciał ustawodawczych.

Powyższe koncepcje stwarzania instytucji pozaparlamentarnej kontroli konstytucyjności ustaw w niektórych nowych konstytucjach europejskich, autor tłumaczy tym, że klasy posiadające upatrują w takich oragnach rękojmię ochrony swoich żywotnych interesów klasowych oraz jedną z gwarancji utrzymania swego panowania ekonomicznego i politycznego w warunkach formalnej demokracji mieszczańskiej.

Zeszyt przynosi tylko początek powyższej rozprawy prof. Rozmaryna, zapowiadając jej ciąg dalszy.

Z innych artykułów umieszczonych w zeszycie listopadowym wymienić należy p r o f. S. A. P o k r o w s k i e g o „Poglądy Czernyszewskiego na państwo i prawo", K a z i m i e r z a K o c o t a „Prawo narodów czy prawo międzynarodowe, D r. A l e k s a n d r a W o l t e r a „Uznanie dziecka pozamałżeńskiego" i D r. M i e c z y s ł a w a P i e k a r s k i e g o „Ochrona czci osób zrehabilitowanych".

Numer grudniowy (12) „Państwa i Prawa" przynosi dokończenie interesującej rozprawy p r o f. S t e f a n a R o z m a r y n a „Kontrola konstytucyjności ustaw". Autor stwierdza, że po pierwszej wojnie światowej w niektórych państwach kapitalistycznych pojawiły się w konstytucjach opartych na zasadach demokracji mieszczańskiej, instytucje sądowe, powołane do kontroli konstytucyjności ustaw, jako instytucje pozaparlamentarne (Czechosłowacja 1920 r., Austria 1920 r., Hiszpania 1931 r.). W Polsce konstytucja marcowa nie powołała wprawdzie Trybunału Konstytucyjnego, ale sfery naukowe wypowiadały się prawie jednomyślnie za koniecznością stworzenia takiego Trybunału na wzór austriacki lub czechosłowacki.

W końcowej części swojej rozprawy autor wywodzi, że w państwach rzeczywiście demokratycznych nie ma miejsca na tę instytucję. Istotą jej jest bowiem ograniczenie przedstawicielstwa naro-

dowego przez organ stojący tym samym nad organem zwierzchniej władzy narodu, a na takie organa świadczące o nieufności wobec przedstawicielstwa narodu, niema miejsca w demokratycznych ustrojach. Toteż nowe konstytucje państw demokracji ludowej tego rodzaju instytucji nie przewidują.

Z innych artykułów umieszczonych w numerze wymienić należy artykuł prof. L. Dembo „Zagadnienie Kodyfikacji prawa radzieckiego", Dr. Bohdana Baranowskiego „Czy szlachta w XVII i XVIII w. mogła chłopów karać śmiercią?". Michała Kuśniewicza „Polityka Watykanu" (oparty na książce M. M. Szejnmana wydanej w 1948 r. przez Akademię Nauk ZSRR) i Romana Łyczywka „Nabywanie mienia poniemieckiego na Ziemiach Odzyskanych".

Poza tym zeszyt zawiera dział krytyki i sprawozdań, dodatek cywilistyczny, prawno-karny i biuletyn Warsz. Rady Adwokackiej.

„Życie Gospodarcze" (dwutygodnik — Katowice) Nr. 23 i 24 (grudzień br.).

Nr. 23 zawiera szereg fachowych artykułów na tematy gospodarcze, spośród kórych zwrócić należy uwagę na artykuł Marcina Głąba „Samorządy a elektryfikacja" oraz Jana Kuchcińskiego „Nowe zasady dotowania samorządów z funduszów Skarbu Państwa". W pierwszym z nich omawia autor znaczenie rozpoczętej we wrześniu akcji przejmowania elektrowni samorządowych przez Centralny Zarząd Energetyki. Podkreśla, że samorządy miejskie traktowały elektrownie jako przedsiębiorstwo wybitnie dochodowe i źródło uzyskania bieżącej gotówki. Ta strona gospodarki samorządów w zakresie elektryfikacji była najsłabszą stroną zagadnienia. Bardzo często gwałcono wprost kardynalne zasady racjonalnej amortyzacji zakładów i wszystkie wolne zasoby i rezerwy zakładów elektrycznych szły na pokrywanie luk w budżetach administracyjnych. Brakowało też zakładom miejskim ambicji rozwojowych. Aby dać miejskim zakładom elektrycznym więcej swobody ruchu, trzeba było je wyodrębnić z ogólnej administracji miejskiej, stworzyć im odpowiednią zdolność działania i zdolność zaciągania długoterminowych kredytów inwestycyjnych i obrotowych. Podstawą zmian w energetyce stała się ustawa o planowej gospodarce energetycznej z dnia 4 lipca 1947 r. Centralny Zarząd Energetyki przestał być urzędem państwowym, a stal się na zasadzie zarządzenia Min. Przemysłu i Handlu z dnia 19 sierpnia 1948 r. przedsiębiorstwem państwowym prowadzonym w ramach narodowych planów gospodarczych wg. zasad gospodarki handlowej. Przedmiotem działalności C. Z. E. jest koordynowanie, nadzorowanie, kontrolowanie oraz ogólne kierownictwo działalności energetycznych przedsiębiorstw państwowych. Ustawa powyższa, mimo iż odbiera dyspozycje zakładami energetycznymi samorządom, nie zapomina o ich istotnych interesach materialnych.

W art. 9 bowiem postanawia, że Zjednoczenie Energetyczne płaci samorządom, spółdzielniom i związkom spółdzielni, jako właścicielom zakładów elektrycznych, przejętych w zarząd i eksploatację odpowiednią opłatę. Wysokość opłaty dla każdego związku samorządowego będzie ustalona oddzielnie i po wysłuchaniu zainteresowanej Rady Narodowej.

Autor w zakończeniu artykułu wyraża pogląd, że nowa forma regulowania gospodarki energetycznej przyniesie krajowi i społeczeństwu większe niż dotąd korzyści.

W drugim z wymienionych wyżej artykułów Jan Kuchciński omawia znaczenie zmian w systemie dotowania samorządów przez Skarb Państwa, przeprowadzonych dekretem z 25. X. 1948 r. o podatku obrotowym (art. 32).

Nr. 24 „Życia Gospodarczego" jest numerem specjalnym poświęconym w całości przemysłowi motoryzacyjnemu.

„Przegląd notarialny" — organ notariatu polskiego (Warszawa, ul. Kapucyńska 6).

Ukazał się Nr. 9—10 za wrzesień i październik br. zawierający szereg artykułów z dziedziny prawa rzeczowego, hipotecznego, spadkowego i postępowania niespornego.

„Jantar" — organ Instytutu Bałtyckiego (Bydgoszcz, Al. 1-go Maja 48).

Ukazał się zeszyt 2 za kwiecień—czerwiec br. zawierający szereg artykułów poświęconych zagadnieniom i życiu gospodarczemu, naukowemu i kulturalnemu Pomorza i krajów bałtyckich.

„Gaz, woda i technika sanitarna" — miesięcznik (Warszawa, ul. Czackiego 3/5).

Ukazał się Nr. 12 (grudniowy) zawierający następujące artykuły: inż. Bolesława Sperskiego „O mieszaniu gazu węglowego z gazem ziemnym", inż. Józefa Siuzdaka i inż. Romualda Koskowskiego — „Automaty w domowych instalacjach wodociągowo-kanalizacyjnych", inż. Józefa Stiksa — „Plany zabudowania przestrzennego w zdrojowiskach" oraz sprawozdanie z XXV Zjazdu Polskich gazowników, wodociągowców i techników sanitarnych odbytego w Gdańsku w czerwcu rb.

WYDAWNICTWA NADESŁANE

Mgr. Zygmunt Krüger — Postępowanie administracyjne, Kraków 1949. Księgarnia powszechna (150 str.).

Nakładem ruchliwej firmy wydawniczej Księgarnia Powszechna w Krakowie ukazała się jako 26 tom „Biblioteki tekstów ustaw" powyższa praca obejmująca teksty rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym, o postępowaniu karno-adminstracyjnym o postępowaniu przymuso-

wym w administracji, rozporządzeń wykonawczych, przepisów kodeksu postępowania karnego, regulujących postępowanie sądowe w sprawach karno-administracyjnych, oraz orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego, dotyczące zamieszczonej w wydawnictwie dziedziny prawa.

Teksty przepisów podano w brzmieniu uwzględniającym zmiany wprowadzone do dnia 20 listopada 1948 r.

Wydawnictwo opracowane bardzo starannie i przejrzyście, zaopatrzone dokładnym skorowidzem, okaże się niewątpliwie bardzo pożytecznym podręcznikiem w praktyce władz administracyjnych i odda cenne usługi wszystkim pragnącym zaznajomić się z odnośnymi przepisami.

„Nuntempa Pollando" (Polska Współczesna) wydawnictwo Związku Esperantystów w Polsce, Warszawa, ul. Marszałkowska 81 m. 32 (stron 60).

Broszura ta przeznaczona jest dla propagandy spraw polskich zagranicą i ma na celu rozwianie uprzedzeń, jakie panują zagranicą o Polsce Ludowej.

Jest to pierwsze tego rodzaje powojenne wydawnictwo wymienionego Związku. Zawiera ono następujące artykuły w języku esperanckim: Dr. M. Karniol „Strukturalne podstawy Państwa Polskiego", R. Sieniawski „Polska polityka zagraniczna", wice-minister W. Garncarczyk „Drogi oświaty w Polsce", Bolesław Minc „Polska na drodze odbudowy", Zygmunt Kratko „Rola związków zawodowych w Polsce", E. Czelicka „Sytuacja gospodarcza Polski" oraz J. Zawada „Ruch spółdzielczy" i „Ruch esperancki w Polsce".

Ze względu na objektywność i fachowość artykułów broszura ta nadaje się do wysyłki do przyjaciół zagranicznych.

Dr. Jerzy Starościak — Administracja Czechosłowacji (ustrój) Warszawa 1949. Wydawnictwo Ludowe (56 str).

Rozwój administracji Czechosłowacji, zarówno przed drugą wojną światową jak i po jej zakończeniu, wykazywał wiele zbieżności z rozwojem administracji polskiej. Omówienie w pracy Dr Starościaka rozwoju tej administracji i przedstawienie obecnego jej stanu, w momencie szczególnego zbliżenia obu bratnich narodów jest zatem szczególnie aktualne. Praca powyższa z jednej strony informuje czytelnika o rozwoju i obecnym stanie tej administracji, z drugiej zaś daje materiał porównawczy, mogący być przydatnym w pracach nad reformą admnistracji w Polsce.

Po przedstawieniu w zarysie historii rozwoju administracji ziem czeskich i słowackich w okresie przedwojennym (od 1918 począwszy) i wskazaniu na zbieżności jej ustroju z ustrojem naszych władz administracyjnych, autor przechodzi w dalszych rozdziałach swej pracy do omówienia obecnej organzacji władz gminnych (miejscowych ko-

mitetow narodowych) i powiatowych (okręgowych komitetów narodowych) oraz administracji „ziem“, zreorganizowanej w 1948 r. na administrację „krajów“ w liczbie 19 (krajowe komitety narodowe). W końcowym rozdziale swej pracy wskazuje autor, że nowa konstytucja czechosłowacka z 9 maja 1948 r. stworzyła podstawę do dalszej przebudowy administracji czechosłowackiej i omawia główne kierunki tej przebudowy, podkreślając, że jak się wydaje system organizacji administracji czechosłowackiej będzie mógł pretendować do zajęcia przodującego miejsca wśród najbardziej nowoczesnych systemów organizacyjnych administracji publicznej.

Praca Dr. Starościaka ułatwi zaznajomienie się z unormowaniem spraw ustroju administracji czechosłowackiej i poznanie jej kierunków rozwojowych, co dla nas zwłaszcza ze względu na organizację naszych rad narodowych, odpowiadającą czechosłowackim komitetom narodowym, może mieć duże znaczenie.

OPINIE I PORADY PRAWNE.

1. Czy powierzenie jednej osobie funkcji kasjera i referenta podatkowego nie narusza postanowień § 18 ust. 1 rozp. Min. Spr. Wewn. z dnia 6 grudnia 1932 o kasowości i rachunkowości związków komunalnych (Dz. U. R. P. z r. 1933 Nr. 11 poz. 72)?

Przepisy wymienione w zapytaniu wyrażają zakaz poruczania jednej osobie czynności kasowych i rachunkowych, a to celem zapobieżenia nadużyciom, umożliwionym w razie połączenia tych czynności w jednym ręku.

Pojęcie wspomnianych czynności i ich zakres ustala szczegółowo powołane rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych (co do kasowości w dziale I, a co do rachunkowości w dziale II) a rozwija je instrukcja kasowo-rachunkowa, której wzory w różnych opracowaniach zostały zalecone do użytku w gminach wiejskich (ostatnio pismem okólnym Min. Adm. Publ. z dn. 22. III. 1947 r. Nr. III SF 627/47 co do wzoru w opracowaniu J. Szumowskiego i W. Bohdanowicza, wydanego w r. 1947 nakładem Gospodarczego Zrzeszenia Samorządu Terytorialnego).

Dla oceny zatem poruszanej kwestii należy przedewszystkim ustalić, jakiego rodzaju czynności spełnia referent podatkowy, a w szczególności, czy mają one charakter czynności rachunkowych w rozumieniu wskazanych wyżej przepisów. Samo bowiem pełnienie funkcji referenta podatkowego nie może przesądzać rozpatrywanej kwestii. O tym nie stanowi rodzaj pełnionych funkcji czy też zajmowane stanowisko służbowe, lecz rzeczywiście wykonywane czynności. Sprawy tej nie można jednak ustalić zgóry i zasadniczo co do funkcji referenta podatkowego, gdyż żadne przepisy prawne jej nie normują, a kwestia odnośna wymaga rozpatrzenia w każdym poszczególnym wypadku.

Jeśli zatem wśród czynności pełnionych przez referenta podatkowego mieszczą się sprawy n a l e ż ą c e w e d l e w p o m n i a n y c h p o p r z e d n i o p r z e p i s ó w d o r a c h u n k o w o ś c i, a tak właśnie dzieje się z reguły w praktyce, np. prowadzenie podatkowych

ksiąg bierczych, to ta okoliczność wykluczałaby dopuszczalność łączenia obowiązków tego referenta z obowiązkami kasjera i nadwrót. **Dr. St. D.**

2. Czy orientacyjny wykaz stanowisk służbowych w gminach wiejskich, podany w załączniku Nr. 3 do okólnika Min. Adm. Publ. Nr. 102 z dnia 20 grudnia 1948 r. (Dz. Urz. Min. Adm. Publ. Nr. 48, poz. 351) obejmuje również pracowników, którzy są zatrudnieni przy wymiarze i poborze danin komunalnych?

Orientacyjny wykaz stanowisk służbowych, o którym mowa w zapytaniu, określa — jak to wskazuje sama jego nazwa *stanowiska* służbowe, a *nie czynności*, przywiązane do danego stanowiska.

Wykaz ten nie dotyczy bowiem podziału czynności biura zarządu gminnego między poszczególnych jego pracowników, zajmujących stanowiska określone w wykazie; sprawa ta należy do przełożonego gminy, który przydziela im wedle swego uznania te czy inne czynności urzędowe bez względu na nazwę zajmowanego stanowiska służbowego.

Dotyczy to zresztą nietylko spraw podatkowych, ale także wojskowych, budowlanych i innych, dla których tworzenie osobnych stanowisk byłoby oczywiście nieuzasadnione ich ilością wzgl. rozmiarami w gminie.

Zapowiedź zaś podana w okólniku co do osobnego unormowania wynagrodzeń pracowników, zatrudnionych przy wymiarze, poborze i ściąganiu danin komunalnych (inkaso), odnosi się tylko do wynagrodzeń *dodatkowych*, analogicznie do takichże wynagrodzeń, przyjętych w administracji skarbowej, a nie do wynagrodzeń głównych (uposażenia) przywiązanych do danego stanowiska.

Ustalenie bowiem tych ostatnich wynagrodzeń (uposażeń) następuje wedle ogólnych zasad wskazanych w powołanym okolniku.

Dr. St. D.

3. Które składniki uposażenia pracowników samorządowych wlicza się do podstawy obliczeniowej zaopatrzenia emerytalnego, wymierzanego na podstawie statutu o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników komunalnych i ich rodzin, stosowanego na obszarze województw centralnych?

Według przepisów § 2 wymienionego wzorowego statutu — podstawę wymiaru zaopatrzenia emerytalnego stanowi całkowite uposażene pobierane ostatnio przez pracownika wraz ze wszystkimi *stałymi* dodatkami w gotówce i świadczeniami w naturze, z wyłączeniem dodatku reprezentacyjnego i samorządowego.

W obecnym systemie uposażeń pracowników samorządowych, ustalonym w ustawie z dn. 4 lutego 1949 o uposażeniu pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 39) uposażenie ich składa się z uposażenia zasadniczego, dodatku funkcyjnego wzgl. służbowego i dodatku lokalnego.

Z wymienionych dodatków tylko dodatek lokalny, (stołeczny i morski) dopuszczalny jedynie w miejscowościach wskazanych w okólniku Nr 102 Ministra Administracji Publicznej z dnia 20 grudna 1948 r. (Dz. Urz. Min. Adm. Publ. Nr. 48, poz. 351) ma charakter stały. Pozostałe dodatki, jako przywiązane wyłącznie do danego stanowiska służbowego i nie wynikające automatycznie z samego stostosunku służbowego — tego charakteru nie mają.

W tym więc stanie rzeczy za podstawę obliczeniową wymiaru zaopatrzenia emerytalnego można obecnie uważać — stosownie do przepisów § 2 wymienionego statutu emerytalnego — tylko uposażeżenie zasadnicze i ewentualny dodatek lokalny.

Te zasady odnoszą się — według § 2 ustępu ostatniego wzorowego statutu emerytalnego — automatycznie do zaopatrzeń emerytalnych już poprzednio wymierzonych.

Dr. St. D.

KRONIKA

Wydzierżawienie lokali handlowych sektorowi uspołecznionemu.

Okólnik Ministra Administracji Publicznej Nr 91 z dnia 13 listopada 1948 roku podaje władzom podległym wskazówki i wyjaśnienia przy wydzierżawianiu lokali handlowych sektorowi uspołecznionemu z tym, że w każdym przypadku przedsiębiorstwa państwowe i spółdzielcze powinny mieć zapewnione pierwszeństwo najmu lub dzierżawy przed przedsiębiorstwami sektora prywatnego. (Dz. Urz. M. A. P. Nr 42, poz. 315).

Wpłaty zaliczek na podatek od nieruchomości.

Okólnik Ministra Administracji Publicznej z dnia 24. XI. 1948 roku Nr 92 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 43, poz. 319) zawiera wyjaśnienia w powyższej sprawie w związku z rozporządzeniem ministerialnym z dnia 24. IX. 1948 r. (Dz. Urz. M. A. P. Nr 45, poz. 336).

Wyjazdy delegacji za granicę.

Okólnik Ministra Administracji Publicznej z dnia 26 listopada 1948 r. Nr 94 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 44, poz. 328) podaje podległym władzom do wiadomości i stosowania wytyczne w celu unormowania spraw, związanych z wyjazdami delegacji za granicę na konferencje, zjazdy i kongresy międzynarodowe.

Nadanie obywatelstwa polskiego osobom pozostającym w związku małżeńskim.

Okólnik Ministra Administracji Publicznej z dnia 26 listopada 1948 r. Nr 94 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 44, poz. 329) podaje władzom administracji ogólnej wskazówki i wyjaśnienia celem sprawniejszego załatwiania przez te władze spraw, dotyczących nadawania obywatelstwa polskiego osobom, pozostającym w związku małżeńskim.

Podatek od widowisk.

Okólnik Ministra Administracji Publicznej z dnia 4.XII. 1948 roku Nr 95 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 45, poz. 335) zaleca organom gmin

stosowanie przy wymiarze podatku od widowisk daleko idących ulg podatkowych w odniesieniu do widowisk o dużej wartości artystycznej i społecznej, oraz uważa za uzasadnione całkowite zwolnienie od tego podatku kin objazdowych.

Układ zbiorowy pracy dla komunalnych przedsiębiorstw i zakładów użyteczności publicznej.

Okólnik Ministra Administracji Publicznej Nr 97 oraz Ministra Ziem Odzyskanych Nr 55 z dnia 15.XII.1948 r. (Dz. Urz. M. A. P. Nr 46, poz. 340) podaje wytyczne do wspomnianego układu zbiorowego.

Kontrola obrotów żywca i mięsa.

Okólnik Ministerstwa Administracji Publicznej z dnia 11. XII. 1948 r. Nr 98 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 47, poz. 342) zawiera polecenie dla władz podległych i nadzorowanych, by udzielały pomocy organom Centrali Mięsnej w wykonywaniu przez nią kontroli obrotów żywca i mięsa w granicach przysługujących uprawnień.

Unormowanie planowania i sprawozdawczości kontrolnej.

Okólnik Ministra Administracji Publicznej z dnia 14. XII. 1948 roku Nr 100 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 47, poz. 344) ustalone zostały zasady planowania i sprawozdawczości, jakie mają obowiązywać organa kontroli w urzędach administracji ogólnej II i I inst. do czasu wydania szczegółowych przepisów, opartych na uchwale Rady Ministrów z dnia 26. IV. 1948 r. Monitor Polski Nr 51).

Nowe zasady uposażenia i stanu zatrudnienia w związkach samorządu terytorialnego.

W Dzienniku Urzędowym M. A. P. Nr 48, poz. 351 ogłoszony został okólnik Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych Nr 102 z dnia 20 grudnia 1948 r. w sprawie, wymienionej w nagłówku.

Wyznaczenie: 1) cen w gazowniach, prowadzonych przez samorząd terytorialny, 2) opłat za korzystanie ze środków komunikacyjnych samorządowych przedsiębiorstw komunikacji miejkiej, 3) opłat na targowiskach zwierzęcych, prowadzonych przez samorząd terytorialny i 4) taryf opłat dla rzeźni prowadzonych przez samorząd terytorialny oraz ich przeznaczenia.

W Dzienniku Urzędowym M. A. P. Nr 49, poz. 352, 353, 354 i 355 ogłoszone zostały zarządzenia Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 18. XII. 1948 r. i z dnia 20.XII. 1948 r. w sprawach, wymienionych w nagłówku.

Rozplanowanie urlopów wypoczynkowych na rok 1949.

Okólnikiem Nr 106 z dnia 21. XII. 1948 r. (Dz. Urz. M. A. P. Nr 50, poz. 359) Ministerstwo Administracji Publicznej przesłało do wiadomości i stosowania okólnik Nr 36 Prezesa Rady Ministrów z dnia 3.XII 1948 r. w sprawie rozplanowania urlopów wypoczynkowych na rok 1949—celem uniknięcia koncentrowania urlopów wypoczynkowych w okresie letnim, powodującego zahamowanie prawidłowego biegu zajęć urzędowych i narastanie zaległości, jak również ze względu na właściwy rozwój akcji wczasów.

Korespondencja zagraniczna.

Ministerstwo Administracji Publicznej pismem okólnym z dnia 19.XI.1948 r. Nr I. Orp. VI/3/6097/3/48 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 42, poz. 318) wyjaśniło podległym władzom, że 1) na terenie Niemiec cała korespondencja, wysyłana przez urzędy lub osoby prywatne niemieckie do urzędów polskich winna przechodzić przez Wydział Konsularny Polskiej Misji Wojskowej w Berlinie, 2) pisma skierowane do władz krajowych przez powyższe urzędy i osoby bez pośrednictwa Polskiej Misji Wojskowej mają być zwracane z odnośnym pouczeniem co do trybu wnoszenia, 3) korespondencja z urzędami polskimi powinna być przesyłana wspomnianemu urzędowi konsularnemu za pośrednictwem M S. Z., 4) odnośnie Austrii — do czasu unormowania trybu takiej korespondecji — należy postępować analogicznie jak w korespondencji z Niemcami.

Opłaty skarbowe od podań o odroczenie odbycia powinności w powszechnej organizacji „Służba Polsce".

Ministerstwo Administracji Publicznej pismem okólnym z dnia 19.XI.1948 r. Nr Wojsk. 1280/48 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 43, poz. 320) wyjaśnia, że od powyższych podań nie należy pobierać opłaty skarbowej.

Udzielenie pomocy brygadom kontrolnym Związku Młodzieży Polskiej przy dokonywaniu kontroli warunków pracy młodocianych w przemyśle i handlu.

Pismo okólne Ministerstwa Administracji Publicznej z dnia 20.XI.1948 r. L. dz. I. Orp. VI-10/9683/1/48 (Dz. Urz. M, A, P, Nr 14, poz. 321) poleca władzom i organom podległym, by udzielały jak najdalej idącej pomocy i poparcia wspomnianym brygadom kontrolnym przy spełnianiu ich zadań.

Ochrona zwierząt.

Pismo okólne z dnia 30 listopada 1948 r. Nr II AP. IV/3/8904/48 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 44, poz. 333) zaleca stosowanie ostrzejszych kar administracyjnych w stosunku do osób, znęcających się nad

zwierzętami, wychodząc z założenia, że taka polityka karna przyczyni się do zmniejszenia ilości przestępstw w tej dziedzinie oraz z uwagi na to, że przestępstwa przeciwko przepisom o ochronie zwierząt wyrządzają nieraz niepowetowane szkody interesom gospodarczym Kraju.

Wykazy osób poszukiwanych i osób wezwanych w sprawach spadkowych do sądów palestyńskich.

W Nr Nr 44 i 50 Dziennika Urzędowego M.A.P. zostały umieszczone: a) listy poszukiwanych spadkobierców, b) innych osób poszukiwanych oraz, c) lista osób wezwanych w sprawach spadkowych do sądów palestyńskich.

Odśnieżanie torów kolejowych.

Pismo okólne Mnistra Administracji Publicznej z dnia 3. XII. 1948 r. L. dz. SA-VI-2/33/48 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 45, poz. 338) wyjaśnia sprawę odśnieżania torów kolejowych i ustala przypadki, w których usuwanie śniegu z torów kolejowych winno być dokonane własnymi środkami organów kolejowych wzlędnie, kiedy mogą one zwracać się do zarządów gmin z żądaniem powołania okolicznej ludności do wykonania tej pracy.

Oszczędność w papierze przy korespondencji.

Pismo okólne z dnia 4.XII.1948 r. L. dz. I-Org. VI/10-10263/1/48 (Dz. Urz. M.A.P. Nr 47, poz. 346) przypomina dotyczące przepisy oraz zaprowadzone celem oszczędzania papieru formy korespondencji.

Zasiłki rodzinne na młodzież opóźnioną w nauce.

Ministerstwo Administracji Publicznej pismem okólnym z dnia 7. XII. 1948 r. L. dz. OB-III/11-8944/1/48 (Dz. Urz. M. A P. Nr 47, poz. 347) wyjaśnia, że wspomniany zasiłek przysługuje do ukończenia 24 roku życia oraz na dzieci bez względu na wiek, jeśli są niezdolne do zarobkowania i znajdują się na wyłącznym i całkowitym utrzymaniu uprawnionego do zasiłku.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej nie wysuwa jednak zastrzeżeń przeciwko wypłacaniu zasiłku po ukończeniu 24 roku życia, jeśli zachodzą zasadnicze warunki z § 2 ust. 3 rozp. Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 16. I. 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 30) i jeśli ponadto studjujący nie ukończył 30 roku życia i czyni postępy w nauce tj. nie powtarza klasy lub roku studiów.

Warty nocne.

Pismo okólne Ministra Administracji Publicznej z dn. 14.XII. 1948 r. L. dz. II-PP-2749/48 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 47, poz. 349) podaje podstawy prawne istnienia wart nocnych, zwraca uwagę na

potrzebę zwiększenia kontroli nad ich sprawnością oraz na konieczność sumiennego pełnienia służby wartowniczej i należyte jej zorganizowanie.

Prenumerata czasopisma „Młoda Wieś".

Pismo okólne Ministerstwa Administracji Publicznej z dnia 14. XII. 1948 r. L. dz. Wojsk/1518/48 (Dz. Urz. M. A. P. Nr 47, poz. 350) zaleca zarządom gmin prenumerowanie dwutygodnika „Młoda Wieś" z uwagi na pożyteczny charakter tego wydawnictwa.

Stołówki pracownicze.

Pismo okólne Ministerstwa Administracji Publicznej z dnia 15.XII.1948 r. Nr OB. I/22/10104/1/48 (Dz.Urz.M.A.P. Nr 50, poz. 363) podało władzom administracji ogólnej wskazówki i wyjaśnienia na jakich zasadach zakłady pracy będą prowadzić nadal stołówki pracownicze po dniu 1 stycznia 1949 r.

Postępowanie przy wprowadzaniu w posiadanie majątków opuszczonych i poniemieckich.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości wydało w tej sprawie komunikat w dniu 17. III. 1948 r. za Nr K. I/187/2/4 (Dz. Urz. M. S. Z. Nr 8, poz. 63 z dnia 15. VIII. 1948 r.

Sieć służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej.

W dodatku do Nr 8 Dz. Urz. M. S. Z. z dnia 15. VIII. 1948 r. umieszczony został wykaz placówek służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej.

Poszukiwania dokumentów inwalidzkich za granicą.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych w komunikacie z dnia 8 IX. 1948 r. za Nr K. I. 312/59 podało do wiadomości pismo okólne Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dnia 4. VIII. 1948 roku Nr 91/48 w sprawie poszukiwań dokumentów inwalidzkich za granicą (Dz. Urz. M. S. Z. Nr 9, poz. 69 z dnia 15. IX. 1948 r.).

Instrukcja dla inspektorów samochodowych.

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 25. IX. 1948 r. podaje do wiadomości instrukcję Prezesa Rady Ministrów dla inspektorów samochodowych z dnia 1.VIII.1948 r. Nr O. II/d/2/54, którzy powołani zostali do kontrolowania sposobu korzystania z osobowych i ciężarowych pojazdów mechanicznych, oddanych do obsługi władz, urzędów, zakładów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych, samorządowych i spółdzielczych oraz instytucji, zakładów i przedsiębiorstw, działających przy udziale finansowym Państwa lub przez

Państwo subwencjonowanych, określanych w instrukcji, jako jednostki służbowe (Dz. Urz. M. Sk. Nr 87, poz. 373).

Stosowanie norm przypieku pieczywa.

Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu Nr 95, poz. 426 z dnia 9.IX.1948 r. zawiera okólnik z dnia 2.XI 1948 r., udzielający wskazówek w przedmiotowej sprawie.

Przyznanie obywatelom francuskim prawa do zaopatrzeń starczych i inwalidzkich, przewidzianych w polskim ustawodawstwie o ubezpieczeniach społecznych.

Zarządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej Nr 116/48 z dn. 15.IX.1948 r. dotyczy obywateli francuskich, którzy posiadają 15 lat nieprzerwanego pobytu w Polsce (Dz. Urz. M. Pr. i Op. Społ. Nr 15, poz. 142. z dnia 20.X.1948 r.).

Normowanie wynagrodzeń za pranie bielizny oraz chemiczne czyszczenie odzieży i tkanin.

Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 18.XI.1948 r. unormowane zostały wynagrodzenia w przedmiotowej sprawie (Dz. Urz. Min. Przem. i Handlu. Nr 27, poz. 337 z dnia 30.XI.1948 r.).

E R R A T A

W Nr 9/11 „Gazety Administracji" należy sprostować następujące błędy:

1. na stronie 507 w wierszu 13 od góry, zamiast „ratyfikowany dnia 18/III. 1921 r" winno być „ratyfikowany dnia 30/IV. 1921 r.".
2. na stronie 509 w wierszu 13 od góry, zamiast „uchwalony został pośrednio" winno być „u c h y l o n y został pośrednio".
3. na tej samej stronie w wierszu 17 od góry, zamiast „przyznano art. IV Traktatu Ryskiego" winno być „przyznano art. VI Traktatu Ryskiego".
4. na stronie 551 w recenzji książki Dr K. Biskupskiego ostatnie zdanie powinno brzmieć: „stanowi ona cenny nabytek w dziedzinie prac poświęconych omówieniu roli naszych organów administracji lokalnej i znaczenia ich dla demokratyzacji ustroju".

GAZETA ADMINISTRACJI

PRZEGLĄD TREŚCI

ROCZNIKA XXV z 1948 r.

I. ARTYKUŁY.

Strona

ADMINISTRACJA OGÓLNA.

Dr. Duszniak Stanisław
Terminologia i zakres czynności nadzorczych i kontrolnych 51
Właściwość organów gminy w zakresie organizacji administracji ogólnej 325
Prof. Dr. Langrod Jerzy Stefan
Odpowiedzialność odszkodowawcza w prawie administracyjnym 106, 202
Dr. Starościak Jerzy
Inauguracja prac polskiej sekcji Międzynarodowego Instytutu Nauk Administracyjnych 174
Z zagadnień uspołecznienia administracji 375
Stosyk Stefan
Reorganizacja pracy kancelaryjnej w ministerstwach 250
Nowak Konstanty
Okupacyjne zmiany w podziale terytorialnym 256
Dr. Kohutek Ludwik
Znaczenie kontroli w administracji 307
Prof. Dr. Rozmaryn Stefan
Konferencja Międzynarodowego Instytutu Nauk Administracyjnych w Kopenhadze 368
Prof. Dr. Namysłowski Władysław
Obrazowe zarządzenia w prawie administracyjnym 378
Inż. Sawicki Kazimierz
O zakresie działania kontroli wewnętrznej 403
Zambrowski Roman
Administracja i samorząd muszą służyć masom ludowym (wyciąg z przemówienia) 456
K. N.
Autorytet i walory przełożonego 526

BUDOWNICTWO.

Kliński Józef
Ulgi i ułatwienia przy budowie nowych domów i remoncie starych 315

EWIDENCJA LUDNOŚCI.

Kosmala Tadeusz
Uwagi o sposobie ustalania miejsca zamieszkania i pobytu czasowego 258
Uwagi o szkoleniu pracowników biur ewidencji ludności 423

GOSPODARKA PLANOWA. Strona

Dr. Pawłowicz Stanisław

Charakter prawny norm wywłaszczeniowych w dekrecie o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju 399

Próba ustalenia zasad prawa wywłaszczeniowego w gospodarce planowej 481

GÓRNICTWO.

Longchamps Andrzej

Prawne pojęcie zakładu górniczego 36

LOKALE, MIESZKANIA itp.

Dr. Buszyński Marian

Unormowanie wysokości czynszów mieszkaniowych 384

MAJĄTEK PAŃSTWOWY.

Teski Antoni

Zbywanie majątku państwowego na ziemiach dawnych 241

OBYWATELSTWO.

Teski Antoni

Sytuacja majątkowa obywateli niemieckich i gdańskich narodowości polskiej w świetle przepisów o majątkach opuszczonych i poniemieckich 45

Ramus Walenty

Stwierdzenie obywatelstwa 502

OSZCZĘDZANIE.

Szymański Henryk

Obowiązek społecznego oszczędzania 217

POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE.

Prof. Dr. Hilarowicz Tadeusz

Privilegia odiosa władzy w dziedzinie postępowania administracyjnego 157

PRAWO ADMINISTRACYJNE.

Prof. Dr. Langrod Jerzy Stefan

Odpowiedzialność odszkodowawcza w prawie administracyjnym 106, 202

Dr. Starościak Jerzy

Inauguracja prac polskiej sekcji Międzynarodowego Instytutu Nauk Administracyjnych 174

Prof. Dr. Rozmaryn Stefan

Konferencja Międzynarodowego Instytutu Nauk Administracyjnych w Kopenhadze 368

Prof. Dr. Namysłowski Władysław

Obrazowe zarządzenia w prawie administracyjnym 378

PRAWO PAŃSTWOWE.

Dr. Swinarski Teodor

Stanowisko głowy Państwa w Polsce 3

Strona

PRZYSPOSOBIENIE ZAWODOWE, WYCHOWANIE FIZYCZNE itp.

Burian Kazimierz
Służba Polsce 224

SAMORZĄD.

Porowski Marceli
Kontrola gospodarki samorządowej 10

Dr. Starościak Jerzy
Materiały do ustroju wielkich miast 79
O właściwą politykę wobec miasteczek 302

Dr. Duszniak Stanisław
Właściwość organów gminy w zakresie organizacji administracji ogólnej 325
O sukcesji praw majątkowych zniesionej gromady 593

SĄDOWNICTWO ADMINISTRACYJNE.

Dr. Buszyński Marian
Zagadnienie niższego sądownictwa administracyjnego 22

SĄDY OBYWATELSKIE.

Dr. Swinarski Teodor
Sądy obywatelskie 126

SPÓŁDZIELCZOŚĆ.

Kliński Józef
Normy prawa spółdzielczego 146

URZĘDY LIKWIDACYJNE.

Dr. Buszyński Marian
Nowe zadania urzędów likwidacyjnych 134

WOJSKO.

Burian Kazimierz
Służba Polsce 224

Nowakowski Zygmunt
Pomoc i zasiłki na rzecz rodzin żołnierzy W. P. i żołnierzy zdemobilizowanych 521

WYWŁASZCZENIE.

Dr. Pawłowicz Stanisław
Charakter prawny normy wywłaszczeniowej w dekrecie o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju 399
Próba ustalenia zasad prawa wywłaszczeniowego w gospodarce planowej 481

Czapiński Władysław
Powojenne wywłaszczenia 573

ZAGRANICZNE USTAWODAWSTWO. Strona

Dr. Bar Ludwik
Reforma administracji w Wielkiej Brytanii 70
Prawo w administracji radzieckiej 466
Administracja gospodarki komunalnej RFSRR 583

Kościołek Jan
Odpowiedzialnosć cywilna urzędników w Anglii 162

Orzechowski Karol
Ustawa o obywatelstwie Demokratycznej Federacyjnej Jugosławii 262

Zieliński Józef
Przepisy francuskie o obywatelstwie i ich zastosowanie do Polaków we Francji 329

Dr. Buszyński Marian
Ustrój i organizacja państwowa Czechosłowacji 493

ZASIŁKI itp.

Nowakowski Zygmunt
Pomoc i zasiłki na rzecz rodzin żołnierzy W. P. i zdemobilizowanych żołnierzy 521

ROŻNE.

Dr. Duszniak Stanisław
Terminologia i zakres czynności nadzorczych i kontrolnych 51

Burian Kazimierz
Popularyzacja prawa 65

Stosyk Stefan
Reorganizacja pracy kancelaryjnej w ministerstwach 250

Kościołek Jan
Metody szkolenia pracowników 411

Kosmala Tadeusz
Uwagi o szkoleniu pracowników biur ewidencji ludności 423

K. N.
Autorytet i walory przełożonego 526
Wspomnienia pośmiertne o Fryderyku Zollu i Teodorze Duraczu 263

II. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA 82, 177, 271, 340, 427, 532, 598

III. PRZEGLĄD CZASOPISM I WYDAWNICTW 85, 179, 277, 341, 431, 539, 602
Wydawnictwa zagraniczne 91

IV. OPINIE I PORADY PRAWNE.

EGZEKUCJA ADMINISTRACYJNA.

Wnioski egzekucyjne dot. należności ściąganych przez organa wykonawcze samorządu 558

Strona

ELEKTRYFIKACJA.

Realizacja uprawnień z art. 8 ustawy elektryfikacyjnej 441

EWIDENCJA LUDNOŚCI, STAN CYWILNY itp.

Karty rodzinne dla żony i dzieci 101
Odnotowanie wydania dowodu osobistego itd. dzieciom 101
Jak spisać akt urodzenia dziecka pozamałżeńskiego, jeżeli rodzice zgłaszają jego urodzenie dopiero po zawarciu małżeństwa 290
Karty ewidencyjne osób żyjących ze sobą bez zawarcia małżeństwa 291
Nieuznane przez urzędnika stanu cywilnego ważności wyroku rozwodowego sądu duchownego 358
Adnotacja o przysposobieniu dokonanym zagranicą 358
Akt urodzenia dziecka po jego przysposobieniu 359
Zmiana imienia w akcie urodzenia 359
Zgłoszenie urodzenia dziecka — niepotrzebne zaświadczenie lekarza lub położnej 359
Zwolnienie od opłaty skarbowej za wypisy z ksiąg stanu cywilnego 360

KARTY REJESTRACYJNE

Przekazanie wpływów z kart rejestracyjnych samorządom 100

LOKALE, MIESZKANIA itp.

Następstwa wprowadzenia publicznej gospodarki lokalami 194
Zagęszczanie lokali mieszkalnych 195
Pobieranie opłat na koszty remontu, asenizacji itp. w domach administrowanych przez zarząd miejski 289
Zezwolenie na wystąpienie z wnioskiem o przydział lokali dla pracowników instytucji 291
Przydział lokalu opróżnionego w miejscowościach objętych kontrolą najmu 293
Zajęcie lokalu przez właściciela po wyeksmitowanym lokatorze 294
Domownicy osoby uprawnionej do zajmowania lokalu 361

MIENIE OPUSZCZONE I PONIEMIECKIE.

Administrowanie domem opuszczonym i pobieranie od lokatorów opłat na koszty remontu itp. 289

OBYWATELSTWO.

Decyzje stwierdzające utratę obywatelstwa 353
Dokumenty udawadniające posiadanie obywatelstwa 354
Pozbawienie obywatelstwa osób narodowości niemieckiej przebywających zagranicą 354
Nabycie obywatelstwa obcego przez kobiety podlegające obowiązkowi pomocniczej służby wojskowej 355

Strona

OSZCZĘDZANIE.

Zmiany wykazów wkładów oszczędnościowych uczestników funduszu „B" 553
Wymiar podatku gruntowego a ustalanie wkładu oszczędnościowego 556
Umorzenie podatku gruntowego a obowiązek społecznego oszczędzania 447

PODATKI KOMUNALNE.

Podatek gruntowy —
Jakie podatki opłaca właściciel gospodarstwa rolnego posiadający dom, w którym prowadzi restaurację 193
Stosowanie ust. 3 art. 12 dekretu o podatkach komunalnych 285
Wymiar podatku gruntowego od gruntów dzierżawionych 351
Umorzenie podatku gruntowego a wkład oszczędnościowy 447
Umarzanie podatku gruntowego 554
Wymiar podatku gruntowego a ustalanie wkładu oszczędnościowego 556
Podatek od lokali —
Ulgi podatkowe 99
Podatek od nieruchomości —
Ulgi podatkowe 99
Ustalanie bieżącej wartości nieruchomości 287
Podatek od tartaków państwowych i budynków mieszkalnych w tartakach 352
Prostowanie i zmiana wymiaru podatków komunalnych 446
Przekroczenia podatkowe — wymiar karny 97
Przekroczenia podatkowe — wysokość grzywny 445
Przedawnienie 98
Ściąganie przez gminę podatku na rzecz związku powiatowego 98
Umarzanie dodatku za zwłokę 446
Umarzanie podatków komunalnych — właściwość 99

PODWODY.

Dostarczanie podwód na potrzeby administracji gminnej 192
Dostarczanie podwód dla przewozu skonsfiskowanego drewna 192
Opłacanie podwód dostarczonych na żądanie władz administracyjnych 192

POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE.

Uchylanie orzeczeń wywłaszczeniowych na podstawie art. 100 prawa o postępowaniu admin. 440
Zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego osób, które nabyły obce obywatelstwo 440

PRACOWNICY SAMORZĄDOWI. Strona

Władza dyscyplinarna dla pracowników samorządu gminnego, miejskiego i powiatowego 190
Dodatek funkcyjny wójta i sekretarza gminnego 191
Zapomogi 191
Odwołanie w sprawach uposażeniowych 552
Wykaz stanowisk służbowych w gminach wiejskich 614
Podstawa obliczeniowa zaopatrzenia emerytalnego 614

PRAWO KARNE SKARBOWE.

Wymiar kary grzywny za przestępstwa z zakresu danin komunalnych 445

REFORMA ROLNA.

Realizacja aktów nadania w trybie egzekucji administracyjnej 360

SAMORZĄD.

Lokowanie funduszów 96
Przekazanie wpływów z kart rejestracyjnych 100
Większość głosów przy wyborach do ciał samorządowych 189
Zatwierdzenie wyboru wójta 190
Władze dyscyplinarne dla pracowników samorządu gminnego, miejskiego i powiatowego 190
Podpisywanie pism w wydziale powiatowym 285
Diety i zwrot kosztów podróży członków wydziałów powiatowych i wojewódzkich 288
Czy wójt może być członkiem wydziału powiatowego 290
Wybór sołtysa — rozstrzyganie protestów 443
Wybór prezydentów, burmistrza i wójtów — zaczepienie 443
Czy dopuszczalne jest powierzenie jednej osobie funkcji kasjera i referenta podatkowego 613

SPÓŁDZIELCZOŚĆ.

Skarga na odmowę przyjęcia w poczet członków spółdzielni i na wykluczenie członka 94

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE.

Ubezpieczenie sołtysów 93

V. KRONIKA.

ADMINISTRACJA OGÓLNA.

Pokoje gościnne w urzędach wojewódzkich i starostwach 567
Prenumerata pism i zaopatrywanie bibliotek przez urzędy wojewódzkie i starostwa 568

ALKOHOLIZM.

Zwalczanie wykroczeń przeciwko ustawie przeciwalkoholowej 363
Zakaz używania napojów alkoholowych przez kierowców pojazdów mechanicznych 453

ARTYKUŁY ŻYWNOŚCIOWE. Strona

Kontrola obrotu mięsa i żywca 617
Stosowanie norm wypieku pieczywa 621

BEZPIECZEŃSTWO.

Warty nocne 619

DEWIZY, PAPIERY WARTOŚCIOWE itd.

Wykładnia pojęcia „cudzoziemiec" w świetle przepisów dewizowych 364
Przedwojenne papiery wartościowe w kasach skarbowych 365
Złoto — kupno i sprzedaż w kraju 366
Złoto — przewóz w małym ruchu granicznym 453
Przekazywanie sum spadkowych do kraju 564
Dolary amerykańskie — przewóz i sprowadzanie 565
Złoto — przywóz i wywóz przez cudzoziemców 566

DROGI.

Utrzymanie i naprawa dróg samorządowych 102
Szerokość pasów drogowych w związku z przebudową ustroju rolnego 200

EGZEKUCJA ADMINISTRACYJNA.

Ściąganie nawiązek 298
Wykładnia dekretu o egzekucji świadczeń pieniężnych 365

ELEKTRYFIKACJA.

Przejmowanie samorządowych zakładów elektryfikacyjnych 449

EMERYTURY, RENTY itp.

Zwolnienie adresatów od opłat za doręczenie przekazów czekowych z emeryturami i rentami 200
Normy zasiłków dziennych dla rodzin żołnierzy 563

EWIDENCJA LUDNOŚCI, STAN CYWILNY itp.

Urzędy stanu cywilnego właściwe dla spisywania aktów sporządzonych za granicą 103
Sporządzanie aktów stanu cywilnego 104
Ważność ponownych małżeństw między tymi samymi osobami 197
Nowy typ kwestionariusza rejestracyjno-paszportowego 199
Wykładnia art. 47 prawa o aktach stanu cywilnego 365
Wykonanie rozporządzenia o taryfie opłat za czynności urzędów stanu cywilnego 450
Archiwum akt stanu cywilnego w M-stwie Admin. Publ. 564
Wykazy osób zamieszkałych zagranicą, które uzyskały obce obywatelstwo bez uzyskania zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego 565

Strona

Nieważność wyroków rozwodowych, wydanych podczas okupacji przez sądy niemieckie 567

Opłaty sądowe za wypisy z ksiąg wtóropisów aktów stanu cywilnego 567

Usprawnienie działalności biur ewidencji ludności 567

HANDEL, PRZEMYSŁ itp.

Premie za wykrycie nielegalnego handlu skórami 366

INSTRUMENTY MUZYCZNE.

Gospodarka instrumentami muzycznymi 200

INWALIDZI.

Poszukiwanie dokumentów inwalidzkich za granicą

KOLEJE.

Odśnieżanie torów kolejowych 619

KSIĘGI WIECZYSTE.

Zakładanie ksiąg wieczystych i dokonywanie wpisów o wykonaniu dekretu o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziem Odzyskanych i b. W. M. Gdańska 453

LOKALE, MIESZKANIA itp

Stosunek przepisów dekretu o publicznej gospodarce lokalami do dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich oraz do dekretu o moratorium lokalowym dla spółdzielni 200

Opłaty czynszowe w nieruchomościach administrowanych przez M-stwo Skarbu 565

Wydzierżawianie lokali handlowych 616

ŁOWIECTWO.

Współpraca władz administracyjnych z organami Polskiego Związku Łowieckiego 450

MAJĄTEK PAŃSTWOWY.

Wykonanie ustawy o zbywaniu i dzierżawie mienia państwowego 299

MAJĄTKI OPUSZCZONE i PONIEMIECKIE.

Stosunek dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich do dekretu o publicznej gospodarce lokalami i do dekretu o moratorium lokalowym dla spółdzielni 200

Rewindykacja mienia wywiezionego z Polski 364

Czynsz za lokale w budynkach opuszczonych administrowanych przez samorządy 449

Postępowanie przy wprowadzaniu w posiadanie majątku opuszczonego i poniemieckiego 620

MAJĄTKOWY STAN. Strona

Wydawanie zaświadczeń o stanie majątkowym i rodzinnym 452

MOTORYZACJA.

Gospodarka samochodami państwowymi 366
Warsztaty reperacyjne „Motozbyt“ 563
Instrukcja dla inspektorów samochodowych 620

NAZWISKA.

Repolonizacja nazwisk 198

NIERUCHOMOŚCI.

Obrót nieruchomościami i prawami rzeczowymi na nieruchomościach 365, 564
Opłaty czynszowe w nieruchomościach administrowanych przez Skarb Państwa 565
Wywłaszczenie nieruchomości zajętych podczas wojny na cele komunikacji publicznej 452, 569
Transakcje nabycia gruntów w Warszawie 565

OBYWATELSTWO, NARODOWOŚĆ itp.

Deportacja obywateli polskich 199
Odpowiedzialność za odstępstwo od narodowości 199
Tryb postępowania o wyłączenie ze społeczeństwa polskiego osób narodowości niemieckiej 299
Stwierdzenie obywatelstwa w drodze postępowania wyjaśniającego 365
Stwierdzenie obywatelstwa osób przebywających za granicą 560
Wykazy osób zamieszkałych za granicą, które uzyskały obce obywatelstwo bez otrzymania zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego 565
Nadanie obywatelstwa polskiego osobom pozostającym w związku małżeńskim 616

OCHRONA PRZYRODY, LASÓW itp.

Współdziałanie organów administracji lasów państwowych 103
Ochrona przyrody 198
Ochrona lasów przed pożarami 363

PAPIER.

Oszczędność w papierze przy korespondencji 619

OSZCZĘDZANIE

Przelewanie sum Społecznego Funduszu Oszczędnościowego na rachunek PKO 299

PLANOWANIE.

Unormowanie planowania i sprawozdawczości kontrolnej 617

PODATKI, OPŁATY itp.

Strona

Opłaty skarbowe od podań i świadectw z zakresu prawa przemysłowego 298
Przedpłaty na poczet zaliczek na podatek dochodowy od dochodów ze sprzedaży nieruchomości oraz robót budowlanych 363
Statuty wzorowe podatków komunalnych 450, 562
Podatek od kopalń — pojęcie kopalń 561
Wzór deklaracji na wpłaty zaliczek na podatek nieruchomości 569
Podatek od nieruchomości — zaliczki 616
Podatek od widowisk 616
Opłaty za gaz, za korzystanie ze środków komunikacyjnych, opłaty targowe, opłaty w rzeźniach 617
Opłaty skarbowe od podań o odroczenie odbycia powinności w Powsz. Organizacji „Służba Polsce“ 618

POMOC ZIMOWA.

Akcja pomocy zimowej 569

POSZUKIWANIE OSÓB.

Osoby poszukiwane 564, 619

PRACA, USŁUGI itp.

Układ zbiorowy pracy dla komunalnych przedsiębiorstw i zakładów użyteczności publicznej 617
Udzielanie pomocy brygadom kontrolnym ZMP przy kontroli warunków pracy młodocianych 618
Unormowanie wynagrodzeń za usługi w zakresie prania bielizny i chemicznego czyszczenia odzieży 621

PRASA, PUBLIKACJE itp.

Zaświadczenia dla referentów społeczno-politycznych pełniących funkcje pełnomocników Gł. Urzędu Kontroli Prasy 450
Prenumerata pism i zaopatrywanie bibliotek przez urzędy wojewódzkie i starostwa 563
Prenumerata czasopisma „Młoda Wieś“ 620

PRZEDSIĘBIORSTWA.

Układ zbiorowy pracy dla komunalnych przedsiębiorstw i zakładów użyteczności publicznej 617
Niedopuszczalność opodatkowania przedmiotów majątkowych na rzecz samorządu 451
Opłaty w przedsiębiorstwach samorządowych (gazowniach, środkach komunikacyjnych, rzeźniach, targowiskach) 617

Strona

PRZESTĘPSTWA.

patrz też Wykroczenia.

Zawiadamianie prokuratorów o przestępstwach obywateli polskich za granicą 453

RACHUNKOWOŚĆ.

Bloczki kasowe 453
Zarachowanie wpływów i opłat za karty łowieckie i zezwolenia na przewóz i ekshumację zwłok 565

RADIOFONIZACJA.

Odprawa warunkowa aparatów radiowych i gramofonów, przywiezionych w ruchu podróżnym 365
Udzielanie pomocy organom społecznego komitetu radiofonizacji kraju 569

REPATRIANCI, OSIEDLEŃCY itp.

Zasiłek dla żołnierzy powracających do kraju 199
Przekazanie spraw osiedleńczych 561
Opieka nad inwalidami wojennymi reemigrantami 566

ROLNICTWO itp.

Likwidacja odłogów 296
Spis użytków rolnych i zwierząt gospodarczych, szacunek plonów 297
Nabywanie drzewek w szkółkach Uniwersytetu Wrocławskiego 298

ROZRYWKI, WIDOWISKA itp.

Opłata skarbowa od przedsiębiorstw rozrywkowych 296
Publiczne przedsiębiorstwa rozrywkowe 560

RZEŹNIE.

Ubój humanitarny 198
Zwalczanie nielegalnego uboju 451
Przestrzeganie przepisów regulaminowych w rzeźniach 453

SAMOPOMOC.

Pracownicze kasy samopomocy 560

SAMORZĄD.

Utrzymanie i naprawa dróg samorządowych 102
Przekazanie prezydentom niektórych miast funkcji starostów grodzkich 297
Podniesienie m. Sopotu do gmin wyższych kategorii 363
Czynsz za lokale w budynkach administrowanych przez samorządy 449

Strona

Przekazywanie samorządom wpływów z kart rejestracyjnych 452
Pełnienie funkcji kasjerów przez wójtów gmin 561
Ubezpieczenia społeczne i rodzinne płatnych członków organów samorządowych 561
Biała Krakowska — samodzielnym powiatem miejskim 562
Organizacja bibliotek gminnych 562
Podział gmin wiejskich na gromady 568

SŁUŻBA POLSCE.

Rejestracja i pobór rocznika 1929 — 1931 296
Opłaty skarbowe od podań o odroczenie odbycia powinności w Powsz. Organziacji „Służba Polsce" 618

SPADKI.

Przekazywanie sum spadkowych do kraju 453, 564
Poszukiwanie spadkobierców po zmarłych zagranicą 451, 619
Spadki wakujące po obywatelach polskich zmarłych w czasie wojny w W. Brytanii 565

STOWARZYSZENIA.

Stowarzyszenia zamierzające po wojnie wznowić działalność — tryb postępowania 103
Likwidacja stowarzyszeń i powoływanie kuratorów — tryb postępowania 449

SZKOLNICTWO, ZAKŁADY WYCHOWAWCZE itp.

Szkoły, których uczniowie korzystają z odroczenia służby wojskowej 563
Umieszczanie nieletnich w zakładach wychowawczych 565
Szkolne koła rodzicielskie 567

UBEZPIECZALNIE SPOŁECZNE itp.

Ubezpieczenia społeczne i zasiłki rodzinne płatnych członków organów samorządowych 561
Zasiłki rodzinne na młodzież opóźnioną w nauce 619
Przyznanie obywatelom francuskim prawa do zaopatrzeń starczych i inwalidzkich 621

URZĘDNICY.

Dodatki wyrównawcze do dodatków funkcyjnych w samorządzie 297
Dodatki rodzinne 293
Urlopy połogowe 563
Urlopy połogowe dla pracownic samorządowych 568

Strona
Wprowadzenie zmian uposażeniowych w samorządzie 570
Nowe zasady uposażenia i stan zatrudnienia w samorządzie 617
Rozplanowanie urlopów wypoczynkowych 618

UZDROWISKA.

Taksy kuracyjne 366

WŁÓKIENNICZE ARTYKUŁY.

Zmiana sposobu zaopatrzenia 563

WODNE SPRAWY

Przepisy bezpieczeństwa przy korzystaniu z wód publicznych i prywatnych 560

WOJSKOWE, INWALIDZKIE itp. SPRAWY.

Ulgi i uprawnienia żołnierzy rezerwy powołanych do ćwiczeń lub przeszkolenia 562
Normy zasiłków dziennych dla rodzin żołnierzy 563
Odroczenie służby wojskowej — szkoły, których uczniom przysługuje odroczenie 563
Wykazy osób zamieszkałych zagranicą, które uzyskały obce obywatelstwo bez otrzymania zwolnienia od powszechnego zwolnienia od powszechnego obowiązku wojskowego 565
Wykonanie konwencji w sprawie wypłaty zaopatrzeń z tytułu śmierci i inwalidztwa ofiarom wojny 566

WYCHOWANIE FIZYCZNE itp.

Harcerskie obozy letnie 364

WYKROCZENIA.

Zwalczanie wykroczeń przeciwko ustawie przeciwalkoholowej 363
Zawiadamianie prokuratorów o przestępstwach obywateli polskich za granicą 453
Stosowanie sankcji karnych z art. 59 prawa o wykroczeniach w razie bezprawnego wstrzymania należności za pracę 566
Grzywny nakładane przez inspektorów pracy na kierowników przedsiębiorstw samorządowych 566

WYZNANIA.

Przyjmowanie zgłoszeń o zmianie wyznania 102

ZAGRANICA.

Legalizacja dokumentów wystawionych przez obce konsulaty i przedstawicielstwa dyplomatyczne 197

Strona

Zasady korespondencji polskich urzędów konsularnych z władzami i osobami w kraju 199
Złoto i kosztowności — wywóz 200
Adresowanie korespondencji do polskich urzędów zagranicznych 297
Zniesienie wiz dyplomatycznych 564
Zalecenie mapy gospodarczej ZSRR 566
Wyjazdy delegacji zagranicę 616
Korespondencja zagraniczna 618
Sieć służby zagranicznej 620
Poszukiwanie dokumentów inwalidzkich 620

ZAOPATRYWANIE LUDNOŚCI.

Stołówki pracownicze 620
Karty zaopatrzenia I, II i III kategorii 453

ZBOŻE.

Przemiał zbóż 454
Obrót zbożem siewnym 454

ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE.

Ubój humanitarny zwierząt rzeźnych 198
Szczepienie ochronne trzody chlewnej 200
Produkcja bekonów i innych przetworów do wywozu 299
Zwalczanie nielegalnego uboju 451
Ochrona zwierząt 618